

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΛΗ' • ΤΕΥΧΟΣ 151
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

“Ένα σακί αγάπη...”

«Ένα σακί αγάπη»! Δέν πρόκειται για τυποποιημένη έκφραση, ούτε για αλληγορία και μεταφορά· ούτε, επίσης, γέμισε τό σακί από άυλη «αγάπη», λόγω τής ζωγραφιστής καρδιάς πού λανσάρει ή εταιρεία παραγωγής του συγκεκριμένου προϊόντος στή συσκευασία του.

Τό σακί είναι γεμάτο ύλική «αγάπη», κόκκους πού έμείς μπορεί νά τούς πετάμε ή νά τούς θεωρούμε συνηθισμένη γαρνιτούρα στά γεύματά μας, ό κόσμος, όμως, έδώ στή Νότιο Μαδαγασκάρη, σαλιώνει τήν άκρη του δαχτύλου του, ούτως ώστε νά μή μείνει σπυρί κολλημένο πάνω στά ραγισμένα πήλινα πιάτα...

Κι άφου έξαντλήσει τά λίγα γραμμάρια πού άντιστοιχούν στήν ήμερήσια μερίδα, κάνει τό σταυρό του λέγοντας «misaorta», εύχαριστώ!

Ένα εύχαριστώ, πού φτάνει πρώτα σ' έσάς, διότι προσφέρεται καθημερινώς αυτό τό σπουδαίο δώρο τής αγάπης σας...

---

† Ό Τολιάρας και Νοτίου
Μαδαγασκάρης Πρόδρομος

Ἡ καθολικὴ εὐθύνη διαδόσεως τῆς χριστιανικῆς σκέψης

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος τονίζει πάμπολλες φορές ὅτι ἡ διάδοση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας εἶναι ἔργο καθολικῆς εὐθύνης. Κάθε πιστός, ὡς μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νά ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐπέκτασή της στὴν οἰκουμένη. Ἐρμηνεύοντας τὸ ἀποστολικό λόγο: Καί ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς (Ἐφεσ. 2,17), γράφει: «Τί σημαίνει, ἴνα συναγάγη εἰς ἓν; Ὅτι ἔκανε ἓνα σῶμα τοὺς εὐρισκόμενους πλησίον καὶ μακρὰν, καὶ αὐτός πού διαμένει στὴν Ρώμη θεωρεῖ μέλος του τοὺς Ἰνδοὺς»¹. Ἐρμηνεύοντας ἐπίσης τὴν Κυριακὴ Προσευχὴ καὶ τονίζοντας τὴν γενικὴ πληθυντικὴ τῆς προσευχῆς ἀναφέρει τὰ ἐξῆς ἀξιοπρόσεκτα: «Καὶ ἀκόμη ὄρισε, καθένας ἀπὸ ἐμᾶς πού προσευχόμεστε νά λαμβάνει πρόνοια γιὰ ὁλόκληρη τὴν οἰκουμένη. Διότι δὲν εἶπε Γενηθήτω τὸ θέλημά σου σέ μένα ἢ σέ μᾶς, ἀλλὰ σέ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ὥστε νά διαλυθεῖ ἡ πλάνη, νά φυτευθεῖ ἡ ἀλήθεια, νά ξεριζωθεῖ ὅλη ἡ κακία, νά ἐπανέλθει ἡ ἀρετὴ καὶ νά μὴ διαφέρει ὡς πρὸς αὐτὴν καθόλου ἀπὸ τὴν γῆ ὁ οὐρανός»². Καὶ γιὰ νά τονίσει τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὴν οἰκουμένη καὶ τὴν χαρὰ, τὴν ὁποία πρέπει νά νιώθουμε γιὰ τὴν σωτηρία τῶν πολιτῶν της λέει: «Γιατί ἐάν γίνεται μεγάλη χαρὰ στὸν οὐρανὸ γιὰ κάποιον ἁμαρτωλό πού μετανοεῖ, πολὺ περισσότερο γίνεται χαρὰ γιὰ τὴν

σωτηρία τῆς οἰκουμένης»³.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ἐπαναλάβουμε ὅτι ἡ διάδοση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ὅπως μᾶς διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἡ μακραίωνη Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἔργο ὅλης τῆς Ἐκκλησίας⁴. Ἡ προτροπὴ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἀποστόλους δὲν ἀφοροῦσε μόνον σέ μιὰ συγκεκριμένη ὁμάδα ἀνθρώπων, ἀλλὰ στό πλῆ-

1. Χρυσοστόμου, Εἰς τὸν Ἰωάννην, Ὁμιλία ξε', 59, 361.

2. Χρυσοστόμου, Εἰς τὸν Ματθαῖον, Ὁμιλία, ιθ', PG 57, 280.

3. Χρυσοστόμου, Λόγος εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα, PG 52, 768.

4. Βλ. Ἠλία Βουλγαράκη, Ἱεραποστολή, Μεθόριος Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ, Ἀθήνα: Μαΐστρος, 20072, 51-56 καὶ τοῦ ἰδίου, «Ἡ Ἱεραποστολή εἶναι ἔργο ὅλης τῆς Ἐκκλησίας», στό Ὁρθοδοξία καὶ Οἰκουμένη: Χαριστήριος

Τόμος πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α', Ἀθήνα: Ἀρμός, 2000, 9-15. Βλ. ἐπίσης Εὐῆς Βουλγαράκη-Πισίνα, Ἡ προσέγγιση τῶν ἐθνικῶν, ἐνθ' ἄνωτ., 366: «Συνεργάτη στό ἔργο τῆς πρόσκλησης τῶν ἐθνικῶν θεωρεῖ ὁ Χρυσόστομος κάθε χριστιανό, ἐν δυνάμει ἀπρητισμένο ἀπόστολο. Πολύ μεγάλο μέρος τοῦ ἔργου του ἀφιερώνεται σέ μιὰν ἀκούραστη ἐπανάληψη γιὰ τὴν ἀνάγκη συμμετοχῆς ὅλων τῶν πιστῶν στό ἱεραποστολικό ἔργο».

ρωμα τῆς Ἐκκλησίας συνολικά. Τό ἔργο τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας δέν εἶναι κάτι τό ἐπιμέρους, στό ὁποῖο ἄλλοι μπορεῖ νά συμμετέχουν καί ἄλλοι ὄχι. Γι' αὐτό καί δέν ὑπάρχουν «Ἱεραποστολικές» καί μή «Ἱεραποστολές Ἐκκλησίες». Σέ ὅποιαδήποτε γωνιά τῆς γῆς βρίσκεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ Ἀποστολική. Γιατί ἐάν δέν εἶναι Ἀποστολική, ὅπως ὁμολογοῦμε στό Σύμβολο τῆς Πίστως, τότε δέν εἶναι Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὅσο μπορεῖ νά ζήσει ὁ ἄνθρωπος χωρίς ἀναπνοή ἄλλο τόσο μπορεῖ νά ζήσει καί ἡ Ἐκκλησία χωρίς τό ἔργο διαδόσεως τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας γιατί εἶναι ἡ «ἀνάσα» τῆς.

Ἰπὸ αὐτή τήν ἔννοια ἐπίσης δέν ὑπάρχει χριστιανός «Ἱεραπόστολος» καί μή «Ἱεραπόστολος». Ὅλοι οἱ χριστιανοί ἀφοῦ εἶναι μέλη τῆς «Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» εἶναι μέ τήν ζωή καί τόν λόγο τους Ἱεραπόστολοι. Εἶναι γνωστή ἀπό τήν Ἀρχαία Ἐκκλησία ἡ «Ἱεραποστολή τῶν μή Ἱεραποστόλων», τότε πού ὁ ἕνας διέδιδε μέ ὅποιο μέσο διέθετε τήν χριστιανική μαρτυρία στόν ἄλλο. «Ὁ δοῦλος στόν κύριό του, ὁ παιδαγωγός στό μαθητή του, ὁ γιατρός στόν ἄρρωστο, ἡ παραμάνα στό μωρό καί στή μητέρα του, ἡ γυναίκα στόν ἄνδρα τῆς (πόσες ἐπιτυχίες δέ σημείωσαν οἱ χριστιανές γυναῖκες!), ὁ ταξιδιώτης στό συνοδοιπόρο του, ὁ ἔμπορος στόν πελάτη του, ὁ τεχνίτης στόν ὁμότεχνό του, ὁ στρατιώτης στό συνοπλίτη του, ὁ ναύτης στό συγκωπηλάτη του, μέ λίγα λόγια ὁ γνωστός στό γνωστό του»⁵.

Παρ' ὅλα αὐτά, ὅμως, ὅταν γίνεται σήμερα λόγος γιά τήν διάδοση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας «εἰς πάντα τά ἔθνη», δυστυχῶς, ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων σκέπτεται ὅτι αὐτό εἶναι εὐθύνη μόνον τῶν κληρικῶν καί μάλιστα τῶν ἀγάμων. Δέν σκέπτονται, δηλαδή, ὅτι καί ἕνας ἔγγαμος κληρικός θά μπορούσε νά πάει μέ τήν οἰκογένειά του σέ μιά ἄλλη χώρα γιά νά ἐργασθεῖ γιά τήν διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Καί, ἀσφαλῶς, ἐλάχιστοι σκέπτονται ὅτι καί οἱ

λαϊκοί ἔχουν ἕνα πολύ σημαντικό καί οὐσιαστικό μερίδιο εὐθύνης γιά τήν περαιτέρω ἐξάπλωση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας. Χαρακτηριστικό τῆς καθολικῆς εὐθύνης, τήν ὁποία ἀποδίδει ὁ ἱερός Χρυσόστομος σ' ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας γιά τό ἔργο διαδόσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος εἶναι ὅτι δέν κάνει καμμία διάκριση μεταξύ κληρικῶν καί λαϊκῶν. Ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἀπόλυτα σαφές στό ἐρμηνευτικό του ὑπόμνημα στήν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Τί σημασία ἔχει ἐάν συνεισφέρεις λιγώτερο; Τόσο ἔλαβες. Πρῶτον ἀποστόλους· διότι αὐτοί εἶχαν τά πάντα. Δεύτερον προφήτας· διότι ὑπῆρχαν μερικοὶ οἱ ὁποῖοι δέν ἦσαν μὲν ἀπόστολοι, ἦσαν ὅμως προφῆτες, ὅπως ὁ Ἄγαβος. Τρίτον εὐαγγελιστάς· αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι δέν περιήρχοντο ὅλους τούς τόπους, ἀλλά μόνον ἐκήρυτταν τό Εὐαγγέλιο, ὅπως ἡ Πρίσκιλλα καί ὁ Ἀκύλας. Ποιμένας καί διδασκάλους· ἐκείνους στοὺς ὁποῖους ἐμπιστεύθηκε ὁλόκληρο τό ἔθνος... Βλέπεις τό ἀξίωμα; Ὁ καθένας οἰκοδομεῖ, ὁ καθένας καταρτίζει, ὁ καθένας ὑπηρετεῖ... Σέ τίμησε ὁ Θεός καί σέ ἔταξε νά οἰκοδομεῖς καί νά καταρτίζεις ἄλλον. Καί ὁ ἀπόστολος βεβαίως γι' αὐτό ἦταν ἀπόστολος, καί ὁ προφήτης γι' αὐτό προφήτευε καί ἔπειθε, καί ὁ εὐαγγελιστής γι' αὐτό εὐηγγελίζετο, καί ὁ ποιμένας καί ὁ διδάσκαλος· σέ ὅλους ἀνατέθηκε ἕνα ἔργο. Μή μοῦ πεῖς λοιπόν γιά τήν διαφορά τῶν χαρισμάτων, ἀλλά γιά τό ὅτι ὅλοι εἶχαν ἕνα ἔργο»⁶.

Ἐάν παρακολουθήσουμε τήν δρᾶση τοῦ ἐξόριστου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, θά ἐκπλαγοῦμε ἀπό τόν ζῆλο καί τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο προσπαθεῖ νά προκαλέσει τήν ἐνεργητική συμμετοχή ὅσο εἶναι δυνατόν περικοπῶν ἀνθρώπων στήν ἱερή ὑπόθεση διαδόσεως τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ὅπως αὐτό φαίνεται μέσα ἀπό τίς ἐπιστολές του ἀπό τήν ἐξορία.

Θαυμάζει π.χ. τόν Παιάνιο γράφοντάς του ὅτι: «ἐνῶ εἶσαι ἐγκατεστημένος σ' ἕνα χωριό,

5. Ἡλία Βουλγαράκη, Ἱεραποστολή, ἐνθ' ἄνωτ., 75.

6. Χρυσοστόμου, Εἰς τήν πρὸς Ἐφεσίους, PG 62, 82-3.

Βλ. καί Περί Ἱερωσύνης, Λόγος δ', PG 48, 671.

φροντίζεις για όλoκληρη τήν οίκουμένη, για όσα συμβαίνουν στην Παλαιστίνη, στην Φοινίκη και στην Κιλικία, για τήν όποια και όφείλεις να φροντίζεις περισσότερο»⁷. Επίσης του ζητά μέ μεγάλο ένδιαφέρον να τον πληροφορήσει λεπτομερώς για τό έπιτελούμενο έργο στον τόπο τής διακονίας του: «Γράφε λοιπόν τό πλήθος των άθλων σου και λέγε μου ακριβώς πόσους κατακειμένους σήκωσες, πόσους πεσμένους ανόρθωσες, ποιούς ταλαντευομένους στήριξες, σε ποιούς κουρασμένους από τον μακρό χρόνο συμπαραστάθηκες, ποιούς ράθυμους ενεργοποίησες, ποιούς φιλόπονους τούς έκανες ακόμα πιο φιλόπονους και γενικά όλα ένα προς ένα τά άνδραγαθήματα τής μάχης σου αυτής»⁸.

Περιγράφοντας τις έχθρικές ενέργειες αυτών που θέλουν να καταστρέψουν τις Έκκλησίες στην Γοθία γράφει προτρεπτικώς τά εξής: «... να μή παραλείπετε να προσφέρετε ό,τι μπορείτε. Γιατί, και αν ακόμα δεν ώφελησετε σε τίποτε πιά, πράγμα που δεν τό πιστεύω, όμως για τήν γνώμη και τήν πρόθεσή σας θα έχετε έτοιμασμένο τον μισθό σας από τον φιλόανθρωπο Θεό»⁹.

Σέ έπιστολή του προς τούς πρεσβύτερους και μοναχούς στην χώρα τής Απαμείας, τούς παρακαλεί «να διεγείρουν τούς πάντες» στο ιεραποστολικό έργο. Στην συνέχεια αφού εκφράσει τήν μεγάλη του χαρά για τό ότι ο πρεσβύτερος Ιωάννης «παρά τήν δυσκολία των περιστάσεων προτίμησε να ξεσηκωθεί από τό σπίτι του και να αναλάβει τήν αποδημία στην Φοινίκη», τούς προτρέπει παρακλητικώς «εάν βρουν μερικούς γενναίους άνδρες που μπορούν να τον βοηθήσουν (δηλ. τον πρεσβύτερο Ιωάννη) στα σπουδαία αυτά έγχειρήματα..., να τούς στεί-

λουν μέ πολλή προθυμία μαζί του, σκεπτόμενοι πόσο μισθό θα έχουν από αυτό»¹⁰.

Θλίβεται και αγωνιά όταν πληροφορείται ότι οι πρεσβύτεροι Σαλούστιος και Θεόφιλος έχουν δείξει όκηνηρία και αποφεύγουν να προσφέρουν στον δοκιμαζόμενο λαό του Θεού ό,τι μπορούν. Σε έπιστολή του προς τον Θεόδωρο γράφει για τον Σαλούστιο: «... σε παρακαλώ, χαρίζοντας μεγάλη χαρά και στον έαυτό σου και σε μένα, διεγείρέ τον περισσότερο και μή τον αφήνεις να κοιμάται ούτε να μένει άργος»¹¹.

Στην γενική έπιστράτευση που κάνει ο Χρυσόστομος για τό έργο τής Έκκλησίας δεν εξαιρεί, ασφαλώς, τις γυναίκες. Γράφει π.χ. στην Ιταλική: «... είναι καθήκον σου και σύ ή ίδια, αλλά και μέ άλλες, όσες είναι δυνατόν, να δείξετε ένδιαφέρον που πρέπει για να καταπαύσει ο γενικός σάλος και ή σύγχυση που κατέβαλε τις Έκκλησίες τής Ανατολής»¹².

Άσφαλώς δεν είναι δυνατόν όλοι να έγκαταλείψουν τήν πατρίδα τους και τις οικογένειές τους και να πορευθούν προς τά Ήθη. Άλλά κανένας δεν απαλλάσσεται τής ευθύνης για τήν διάδοση τής χριστιανικής μαρτυρίας προς κάθε άνθρωπο καλής θελήσεως. Ο χρυσορρήμων Χρυσόστομος παρωτρύνει ανθρώπους να στέλνουν βοήθεια σε ιεραποστολικώς εργαζομένους, έχοντας ως θεωρητικό υπόβαθρο τήν κραταιά πίστη του ότι ή οποιαδήποτε βοήθεια «φέρνει κέρδος περισσότερο σε σένα που τήν προσφέρεις, παρά σ' εκείνον που τήν δέχεται και πριν από εκείνον που τήν παίρνει ώφελει εκείνον που δίνει»¹³.

Μέ άφορμή τά όσα εξετέθησαν ανωτέρω από τήν διδασκαλία και τήν πράξη του ιερού Χρυσόστομου, ως μάς έπιτραπεί, ως πρακτική έφορμογή, να προσθέσουμε τέσσερα σημεία, στα όποια

7. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΣΔ', Παιανίω, ΕΠΕ 38,368.

8. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΣΚ', Παιανίω, ΕΠΕ 38, 390.

9. Χρυσόστομος, Έπιστολή Σστ', Θεοδούλω Διακόνω, ΕΠΕ 38, 372. Τό ίδιο συμβουλεύει τούς Γότθους Μοναχούς τής περιοχής του Προμώτου: «Μή παραλείπετε να προσφέρετε ό,τι μπορείτε και σείς οι ίδιοι αλλά και μέ άλλους μαζί, μέ όσους είναι δυνατόν, ώστε να έπιτευχθεί

ανάβολή του πράγματος». Έπιστολή ΣΖ', Τοίς Μονάζουσι Γότθοις τοίς εν τοίς Προμώτου, ΕΠΕ 38, 374.

10. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΝΕ', Συμείων και Μάρι, πρεσβύτερους και μονάζουσιν εν τή χώρα Απαμείας.

11. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΣΙ', Θεοδώρω, ΕΠΕ 38, 378. Βλ. επίσης και Έπιστολές ΣΓ' και ΣΙΒ'.

12. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΡΟ', Ιταλική, ΕΠΕ 38, 320.

13. Χρυσόστομος, Έπιστολή ΡΙΖ', Θεοδώρω.

θά μπορούσε νά δραστηριοποιηθεῖ κάποιος, κληρικός ἢ λαϊκός, ἐργαζόμενος ἐκ τῶν μετόπισθεν γιά τήν περαιτέρω διάδοση τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας στόν σύγχρονο κόσμο.

Πρώτον: Δημιουργία ἱεραποστολικῶν ὁμάδων ἐργασίας. Ὑπάρχουν πολλά πράγματα πού μποροῦν νά γίνουν ἀπό ὁμάδες ἐθελοντῶν, οἱ ὁποῖοι θά ἐργάζονται ἱεραποστολικά στά μετόπισθεν. Προετοιμασία π.χ. κειμένων Ὁρθόδοξης Κατήχησης, Κατηχητικῶν Βοηθημάτων, μεταφράσεων πατερικῶν ἔργων, design βιβλίων καί φυλλαδίων, ὀπτικοακουστικοῦ ὑλικοῦ καί ἱστοσελίδων. Ἐπίσης δημιουργίας μουσικῶν λειτουργικῶν κειμένων, ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων καί στατικῶν μελετῶν γιά τήν ἀνάγερση Ἱερῶν Ναῶν καί ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κτηρίων.

Δεύτερον: Κηρύγματα, διαλέξεις καί μαθήματα περὶ Ἱεραποστολῆς. Γιά τήν καλλιέργεια ἱεραποστολικῶν κλήσεων ἀλλά καί τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἰδεώδους στόν λαό τοῦ Θεοῦ φρονούμε ὅτι θά εἶναι πολύ ἀποτελεσματικό νά γίνονται τακτικά κηρύγματα, διαλέξεις, μαθήματα στά Κατηχητικά Σχολεῖα καί στίς ὁμάδες νέων ἱεραποστολικοῦ περιεχομένου, καθῶς ἐπίσης ἡ διοργάνωση σχετικῶν ἐκδηλώσεων στίς Ἑνορίες. Στίς Ἑνορίες ἐπίσης, θά μπορούσε νά λειτουργεῖ ὁ ἀποστολικός θεσμός τῆς «λογίας» (βλ. Α' καί Β' Κορ. κεφ. 8 καί 9), γιά τήν οικονομική ἐνίσχυση τῶν ἱεραποστολικῶν κλιμακίων.

Τρίτον: Ἐκπαίδευση στελεχῶν. Ἡ καλύτερη ἐπένδυση εἶναι νά δοθοῦν κίνητρα καί ὑποτροφίες σέ νέους καί νέες ταλαντούχους, προκειμένου νά εἰδικευθοῦν στήν γλῶσσα, ἱστορία, φιλοσοφία καί τόν πολιτισμό μὴ Ὁρθοδόξων λαῶν, ὥστε στήν συνέχεια μέ τήν κατάρτιση πού θά διαθέτουν νά ἐργαστοῦν σέ διάφορους τομεῖς, ἐντός ἢ ἐκτός τῶν «τειχῶν», τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Καί

Τέταρτον: Συστηματικότερη χρησιμοποίηση τοῦ «ἠλεκτρονικοῦ ἄμβωνα». Σήμερα σχεδόν τά πάντα, ὅπως εἶναι γνωστόν, προωθοῦνται μέσῳ τοῦ διαδικτύου μέ καταπληκτική ἐπιτυχία. Στό διαδίκτυο «ἐντρυφοῦν ὅλο καί περισσότεροι ἄνθρωποι, καί μάλιστα ἐκείνων τῶν ὁμάδων πού δυσκολεύεται νά τοὺς συναντήσῃ ἄλλοῦ ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας». Σήμερα σπανίζει ἄνθρωπος πού δέν προσφεύγει στίς ποικίλες ἠλεκτρονικές τράπεζες πληροφοριῶν γιά νά καλύπτει ὅλων τῶν λογίων τίς ἀνάγκες καί προσδοκίες του¹⁴. Τό διαδίκτυο ἔγινε τό σχολεῖο κυρίως τῶν νέων, τό ὁποῖο μάλιστα λειτουργεῖ ἐπὶ 24ώρου βάσεως. Τό πέρασμα ἀπό τόν «γραπτό λόγο» στόν «ἠλεκτρονικό λόγο» εἶναι ἤδη πραγματικότητα¹⁵. Τό internet ἔγινε ὁ παγκόσμιος σύγχρονος ἄμβωνας. Οἱ ἐτερόδοξοι τόν χρησιμοποιοῦν πρό πολλοῦ εὐρέως. Κι οἱ ἀσχολούμενοι μέ τήν διάδοση τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας στόν σύγχρονο κόσμο πρέπει νά χρησιμοποιήσουν ὅσο τό δυνατόν περισσότερο τόν «ἠλεκτρονικό ἄμβωνα» γιά νά ἔχει οἰκουμένη ἀπήχηση τό κήρυγμά τους καί νέοι πιστοί νά προσθέτονται «καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ». (Πράξ. 2,47). Ἦς μή ξεχνᾶμε ὅτι περισσότεροι «ἔνοικοι» τοῦ κυβερνοχώρου σημαίνει δυνάμει περισσότερα «μέλη» τῆς Ἐκκλησίας. Καί τέλος νά προσθέσουμε ὅτι τό διαδίκτυο εἶναι πρόσφορος ἱεραποστολικός ἀγρός καί γι' αὐτούς πού δέν ἀποφασίζουν ἢ πού δέν μποροῦν γιά διάφορους λόγους, νά διακονήσουν στήν πρώτη γραμμῇ, ἀλλά προτιμοῦν νά ἐργάζονται ἀπό τό σπίτι τους. «Καί γάρ ἔξεστιν οἴκοι καθημένους ταύτην τήν ἀλιεῖαν ἐργάζεσθαι»¹⁶, μᾶς συμβουλεύει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, λές καί εἶχε προβλέψει τήν ἠλεκτρονική ἐπανάσταση!

† Ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

14. Βλ. Κώστα Ι. Κυριακίδη, «Ἠλεκτρονική ἱεραποστολή», Ἀγάπη καί Μαρτυρία, Ἀναζητήσεις Λόγου καί Ἦθους στό Ἔργο τοῦ Ἡλία Βουλγαράκη, Ἀθήνα: ΑΚΡΙΤΑΣ, 2001, 93.

15. Πρβλ. Ἀναστασίου Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας, Ἱεραποστολή στά ἴχνη τοῦ Χριστοῦ, Ἀθήνα: Α.Δ., 2007,44.

16. Χρυσόστομος, Εἰς τήν Α' πρὸς Κορινθίους, Ὁμιλία Γ', PG 61,30.

ΝΕΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Τὴν 24η Σεπτεμβρίου 2019, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄, χοροστάτησε στὸν Ὁρθο καὶ τὴ θεία Λειτουργία στὴν Ἱερά Πατριαρχικὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα Ἀλεξανδρείας, γιὰ τὴν ἐορτὴ τῆς Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης.

Τὴν ἴδια ἡμέρα καλωσόρισε στὴν Πατριαρχικὴ αὐλὴ τοὺς δύο Διακόνους ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ μαζί μὲ ἄλλους δύο ὑποψηφίους πρὸς ἱερωσύνη Ἀφρικανούς, προερχομένους ἀπὸ τὸ Κονγκό καὶ ἀπὸ τὴν Τανζανία, πού θὰ φιλοξενοῦνται στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα, προκειμένου νὰ καταρτισθοῦν κατάλληλα γιὰ τὴ μελλοντικὴ τους πορεία, τοὺς ὁποίους ἀγκάλιασε πατρικά ὁ Πατριάρχης καὶ τοὺς παρότρυνε νὰ ἀγαπήσουν τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸ Πατριαρχεῖο.

Ὁ Ἅγιος Σάββας θὰ ἀποτελέσει τὸ πνευματικὸ φυτώριο γιὰ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας μέσα στὸ ὁποῖο θὰ προετοιμάζονται τὰ αὐριανὰ παιδιὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πού θὰ στελεχώσουν τίς Ἱεραποστολές μας στὴν Ἀφρικανικὴ Ἠπειρο.

Διακαῆς πόθος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Προκαθημένου εἶναι ἡ ἐπάνδρωση τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἡ λειτουργία τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Ἀλεξανδρείας «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ», διότι τὸ κέντρο βάρους γιὰ τὴν Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή εἶναι καὶ θὰ παραμείνει ἡ Ἀλεξάνδρεια.

Ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

Ἡ εὐλογημένη περιπέτεια τῆς Ἱεραποστολῆς

«**Γιατί Θεέ μου;**» ἀναφώνησα βαθιά μέσα στην ψυχή μου ὅταν μοῦ ἀνακοινώθηκε ὅτι τό ἐλικοφόρο ATR τῆς κρατικῆς ἀεροπορικῆς ἐταιρείας, μέ τό ὁποῖο ἔφτασα στό Ἰψόντο, γιά νά συνεορτάσω μέ τήν ἀρχαιότατη φυλή τῶν Πυγμαίων τήν Πεντηκοστή, ἀποσύρθηκε αἰφνιδιαστικά καί ἐπ' ἀόριστον λόγω ἐπικινδυνότητας! «Γιατί Θεέ μου; Πῶς θά φύγω τώρα ἀπό ἐδῶ;».

Μέ δυσκολία συγκράτησα τούς λυγμούς στους ὁποίους αὐθόρμητα ἤθελα νά ξεσπᾶω. Εὐρισκόμενος στά βόρεια τοῦ Κονγκό, σέ ἓνα ὑποτυπῶδες ξενοδοχεῖο χωρίς ρεῦμα, τρεχούμενο νερό καί τηλέφωνο, ὅπου ὅταν ἔρχομαι πλένομαι μέ ἓναν κουβά κρύο νερό κι ἓνα κύπελο, τρώγοντας γιά κάποιες μέρες ἄσπρο ρύζι ἢ τηγανητές μπανάνες ἢ σπανιότερα μία ἀπλή ὀμελέττα ἂν εἶμαι τυχερός —δέν μπορῶ νά φάω κρέας ζῶων τοῦ δάσους— αἰσθάνθηκα ἀπόγνωση.

Πῶς θά φύγω ἀπό ἓναν τόπο τόσο ἀπομονωμένο ἀπό τήν ὑπόλοιπη χώρα, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει δρόμος, ἐνῶ μεσολαβοῦν τρεῖς ποταμοί ὡς τήν πλησιέστερη πόλη, 730 χλμ. μακρύτερα;

«Σεβασμιώτατε ἓνας δρόμος ἔχει χαραχθεῖ κατά τούς τελευταίους μήνες, ἀλλά παρέμεινε χωμάτινος, οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐταιρείας ἔλαβαν τίς προκαταβολές καί ἐξαφανίστηκαν. Ἀπομένει νά βροῦμε ἓνα αὐτοκίνητο, νά δεχθεῖ ὁ ἰδιοκτήτης του νά μᾶς τό μισθώσει κι ἔτσι θά φύγουμε» πρότεινε ὁ π. Τιμόθεος.

Ἔνα αὐτοκίνητο. Ἦμουν τόσο σίγουρος ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης θά ἐκμεταλλεῦται τήν περίσταση καί θά ζητήσει ὑπέρογκο ποσό. Ἔτσι κι ἔγινε. Τά ὑπόλοιπα, ἡ μηχανική κατάσταση τοῦ αὐτοκινήτου, ἡ ἐντιμότητα τῆς συναλλαγῆς, ἡ ποιότητα τοῦ ἰδιοκτήτη - ὁδηγοῦ καί ἡ προσωπική ἀσφάλεια ἀφέθηκαν στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀναχώρηση ὀρίσθηκε γιά τό πρωί τῆς ἐπομένης.

Ἡ νύχτα κύλησε δύσκολα, ἐναγώνια. Τό ξη-

μέρωμα τῆς Τρίτης, 18 Ἰουνίου, στίς 05.45 τό πρωί ξεκινήσαμε.

Μυστικά ἐπαναλάμβανα τό ἀπολυτίκιο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καί ἡ σκέψη εἶχε καρφωθεῖ στό πάνσεπτο εἰκόνισμα τῆς Παναγίας τῆς «Τηνιακῆς», στή Μάνα Παναγιά τοῦ εὐλογημένου νησιοῦ μου. Ἡ χάρη Της διαποιμαίνει τήν Μητρόπολη Μπραζαβίλ καί δίνει λύσεις στά προβλήματα καί στίς ἀγωνίες.

Ἀρχικά πυκνή ἀχλή κάλυπτε τή διαδρομή, μέσα ἀπό τήν ὀργιώδη βλάστηση. Τά πρῶτα 30 χιλιόμετρα τοῦ στενοῦ δρόμου ἦταν ἀσφαλτοστρωμένα.

Μετά ἄρχισε ἡ διαδρομή τῶν 700 χλμ. τοῦ ἄκρως γλιστεροῦ ἀργιλώδους δρόμου. Τρεῖς φορές τό αὐτοκίνητο ξέφυγε ἀπό τήν πορεία του κάνοντας ἐν κινήσει ἀρκετές περιστροφές γύρω ἀπό τόν ἄξονά του.

«Ἔνα αὐτοκίνητο... ἡ μηχανική κατάσταση τοῦ αὐτοκινήτου, ἡ ἐντιμότητα τῆς συναλλαγῆς, ἡ ποιότητα τοῦ ἰδιοκτήτη - ὁδηγοῦ καί ἡ προσωπική ἀσφάλεια ἀφέθηκαν στά χέρια τοῦ Θεοῦ»

Ἡ μέρα ἀνέβαινε, οἱ Πυγμαῖοι ξεπρόβαλλαν μέσα ἀπό τὰ δάση, ἡ διαδρομὴ ἦταν ὄμορφη, ἐντυπωσιακὴ, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνη, γι' αὐτὸ καμιά στάση δὲν ἔπρεπε νὰ γίνεи. Τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας πάντα ψιθυριστὰ στὰ χεῖλη καὶ στὴν καρδιά ὡς ἐπισηριγμός, καταφυγὴ καὶ παρηγοριά.

«Ἡ μέρα ἀνέβαινε, οἱ Πυγμαῖοι ξεπρόβαλλαν μέσα ἀπὸ τὰ δάση...»

Ἐπρεπε νὰ διαπλεύσουμε δύο ποταμούς μέ μαοῦνες, ὥστε τὸ αὐτοκίνητο νὰ συνεχίσει τὴν πορεία του πρὸς τὸν πρῶτο προορισμό, τὴν πόλη Οὐεσσό. Ὅταν ἔφτασα πιά νηστικός στό τέλος τοῦ πρῶτου μέρους τῆς διαδρομῆς ἦταν 16.30 τὸ ἀπόγευμα.

Ἐκεῖ τελείωνε ὁ χωματόδρομος διότι ἕνα τρίτο ποτάμι μεσολαβοῦσε καὶ κανένα αὐτοκίνητο δὲν μπορούσε νὰ περάσει στὴν ἀπέναντι ὄχθη. Μία μεγάλη πηρόγα — ἕνας σκαμμένος μονοκόμματος κορμός δέντρου— ἦταν τὸ πλωτὸ μέσο γιὰ ὅσους θέλαμε νὰ διαπλεύσουμε καὶ τοῦτο τὸ ποτάμι.

Ἐνα ἄλλο αὐτοκίνητο μισθώθηκε στό Οὐεσ-

«Ἀρχικὰ πυκνὴ ἀχλὴ κάλυπτε τὴ διαδρομὴ, μέσα ἀπὸ τὴν ὀργιῶδη βλάστηση...»

σό καὶ στίς 17.20 μ.μ. Ξεκινήσαμε γιὰ τὴν πρωτεύουσα Μπραζαβίλ. 1.100 χλμ. εὐτυχῶς ἀσφαλτοστρωμένα μᾶς ἀνέμεναν.

Στίς 20.06 ἀκριβῶς περάσαμε τὸν ἰσημερινό! Ἡ πόλη Μάκουα εἶναι τὸ σημεῖο πού ὁ ἰσημερινός τέμνει νοητὰ τὴ γῆ χωρίζοντας τὴν σὲ δύο ἡμισφαίρια.

Στίς 21.15 μῆκαμε στὴν πόλη Οὐαντό. Στάση γιὰ 20 λεπτά στὴν μοναδικὴ Ἑλληνίδα τοῦ βορείου Κονγκό, καταγόμενὴ ἀπὸ τὴν Ἀρεόπολη τῆς Μάνης.

Πόση παρηγοριά ἢ παρουσία της, πόση χαρὰ νὰ μπορεῖς νὰ ἀνταλλάξεις λίγες λέξεις στὴ μητρικὴ σου γλῶσσα! Πέντε εἴμαστε ἄλλωστε ὅλοι οἱ Ἕλληνες στό Κονγκό - Μπραζαβίλ.

Παίρνοντας ἀπὸ ἕνα σάντουιτς στό χέρι κι ἕνα μπουκάλι νερό, γεμίζοντας τὸ ρεζερβουάρ τοῦ αὐτοκινήτου μέ καύσιμα — ἀγνώστους προελεύσεως καὶ ποιότητος— ἀπὸ πλανόδιους πωλητές, ξεκινήσαμε μέ τὸν π. Τιμόθεο, παρὰ τίς ἐπίμονες ἐκκλήσεις τῆς εὐγενέστατης κ. Ἐλευθερίας νὰ διανυκτερεύσουμε ἐκεῖ. Ξεκινήσαμε καὶ πάλι κάτω ἀπὸ τὸ φεγγάρι.

Ὁ πειρασμός δὲν μπορούσε νὰ μείνει ἀνεργός, δύο φορές πρόλαβα νὰ ἀρπάξω τὸ τιμόνι ἀπὸ τὰ χεῖρια τοῦ ὀδηγοῦ πού πρὸς στιγμὴν ἀποκοιμήθηκε.

Πήρα τό αὐτοκίνητο ὁ ἴδιος ἀφήνοντάς τον νά ξεκουραστεῖ κάπως στήν θέση τοῦ συνοδηγού. Ὁ π. Τιμόθεος εἶχε ἤδη ἀποκοιμηθεῖ στό πίσω κάθισμα.

Μέ ἀνοικτό τό παράθυρο γιά νά μέ κτυπᾶ ὁ ἀέρας καί νά μένω ξάγρυπνος, ὀδηγοῦσα μέσα στή σιγή τῆς νύχτας. Τούτη ἡ σιγή γέννησε ἄλλες σκέψεις.

«Πῶς κατάφεραν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι νά διατρέξουν τόν τότε γνωστό κόσμον μέ τά πόδια; Πῶς ξεπέρασαν ληστές, θηρία, ἐξωτερικές ἀπειλές, ἐσωτερικούς φόβους καί συγκρούσεις, κακουχίες καί φυλακίσεις; Τί πίστη διέθεταν, τί τοὺς ὀφείλουμε τελικά;».

Ἡ ἀρχική ἀπόγνωση πού ἔφερε στά χεῖλη

«Μία μεγάλη πιρόγα – σκαμμένοι μονοκόμματος κορμός δέντρο – ἦταν τό πλωτό μέσο γιά ὅσους θέλαμε νά διαπλεύσουμε καί τοῦτο τό ποτάμι...»

μου τό ἀσύνητο παράπονο «γιατί Θεέ μου», μετατράπηκε τώρα σέ εὐγνωμοσύνη, δοξολογία, μυστική χαρά!

Γιά σένα Χριστέ μου ὄλα! Ποιός ἀπό μᾶς τοὺς ἀνάξιους θά μπορούσε νά ὑπομείνει αὐτά πού Ἐκεῖνοι ὑπέφεραν γιά τήν ἀγάπη Σου;

Στίς 05.00 τό πρωί ἀλλάξαμε καί πάλι θέσεις μέ τόν ὀδηγό.

«Μετά ἄρχισε ἡ διαδρομή τῶν 700 χλμ. τοῦ ἄκρως γλιστεροῦ ἀργιλώδους δρόμου...»

Στίς 05.50, βρώμικοι καί πεινασμένοι, φτάσαμε ἐπιτέλους στά διόδια τῆς πρωτεύουσας Μπραζαβίλ.

Συνειδητοποίησα ὅτι τό ταξίδι διήρκησε 24 ὥρες μέ μία εἰκοσάλεπτη στάση.

Στίς 08.00 ἤμουν στό ἀεροδρόμιο γιά νά πετάξω πρὸς Pointe Noire, ὅπου εἶναι ἡ ἔδρα τῆς Μητρόπολης.

Δοξασμένο τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ πού ἐπέτρεψε νά φτάσουμε ἀσφαλεῖς, νά γεμίσει ἡ ψυχὴ μέ ὄμορφες εἰκόνες, νά διατρέξει κατὰ μήκος ὁλόκληρη τήν δικαιοδοσία τῆς Μητροπόλεως στό Κονγκό-Μπραζαβίλ, νά αἰσθανθεῖ ταπείνωση καί εὐγνωμοσύνη ἔναντι τοῦ μεγαλειώδους ἔργου τῶν Ἀποστόλων ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἔορτασμοῦ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ περιπέτεια τῆς Ἱεραποστολῆς εἶναι μία εὐλογημένη περιπέτεια! Ἄν ἀποφάσισα νά μοιρασθῶ αὐτὴν τήν ἐμπειρία μαζί σας, τό ἔκανα μόνον γιά νά σᾶς παρακινήσω σέ παρόμοιες σκέψεις καί αἰσθήματα δοξολογικά γιά τήν ἀληθινὴ πίστη πού οἱ πρῶτοι Θεοφόροι σκαπανεῖς τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς κατέλιπαν, μία πίστη ζῶσα, ἱκανὴ «ὥστε ὄρη μεθιστάνειν»!

Γένοιτο!

† Ὁ Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν Παντελεήμων

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Μέ πολύ ένθουσιασμό, τή Δευτέρα 22 Ἰουλίου 2019, οἱ κάτοικοι τῆς πόλης Κακάντα, ὑποδέχθηκαν τόν Μητροπολίτη τους μέ τούς ἱερεῖς καί συνεργάτες πού τόν συνόδευαν, στό οἰκόπεδο πού δώρισε ὁ Ἑλληνοαφρικανός κ. Μιχαήλ Κουβᾶς, προκειμένου νά κτιστεῖ ναός.

Ὁ ἦχος τῆς ἀξίνας σήμανε τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν, γεμίζοντας χαρά καί συγκίνηση τούς παρεβρισκόμενους, συναισθήματα πού κορυφώθηκαν μέ τήν τέλεση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγιασμοῦ καί τῆς κατάθεσης τοῦ θεμέλιου λίθου. Ὁ Ναός θά τιμᾶται στό Ἅγιο Κύριλλο Ἀρχιεπίσκοπο Ἱεροσολύμων.

Μετά τήν θεμελίωσή του, ὁ Σεβασμιώτατος ἀναφέρθηκε στή ιδιαίτερη σημασία τοῦ γεγονότος, λέγοντας χαρακτηριστικά: «ὅπου θεμελιώνεται ἕνας ναός, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ παύει κάθε δύναμη τοῦ διαβόλου». Δέν παρέλειψε, ἐπίσης, νά εὐχαριστήσῃ τούς δωρητές πού συνέβαλαν ὥστε νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπιθυμία τῶν πιστῶν τῆς πόλης.

Ὁ ἐκπρόσωπος τῶν δωρητῶν, Ἀρχιμ. π. Βασίλειος Γιαννάκας, κληρικός τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, εἶπε μεταξύ ἄλλων καί τά ἐξῆς: «Ὁ Θεμέλιος λίθος συμβολίζει τόν Χριστό καί τήν πίστη μας σέ Αὐτόν. Στήν πίστη αὐτή θεμελιώθηκε καί οἰκοδομήθηκε ἡ Ἐκκλησία καί καμία δύναμη δέν μπόρεσε νά τήν καταρρίψει. Σέ αὐτή τήν πέτρα νά θεμελιώνουμε καί νά οἰκοδομοῦμε τή ζωή μας». Εἶθε ὁ Κύριος διά πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου, νά ἐπιβλέψῃ τήν ὀλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν, ὥστε σύντομα νά γίνουν καί τά Ἐγκαίνια.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάνγκας

Ίεραποστολική περιοδεία στό Μπαντούντου του Κονγκό

Τὴν Τρίτη 20 Αὐγούστου ὁ Μητροπολίτης Κινσάσας Νικηφόρος ξεκίνησε ἱεραποστολική περιοδεία στὴ μεγάλη ἐπαρχία τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τοῦ Κονγκό Bandundu, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν διάκονο π. Κύριλλο Muluba, τὸν Ἀντιπρύτανη τοῦ Ὁρθοδόξου Πανεπιστημίου κ. Θεόδωρο Fumuzanza, τοὺς Θεολόγους κ. Σαμουήλ Pakayi καὶ κ. Ραφαήλ Kindalo καὶ τοὺς φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀνδρέα Guzonta καὶ κ. Φελίξ Matalatala.

Μετὰ ἀπὸ συνεχῆς ταξίδι 11 ὥρῶν μὲ δύο αὐτοκίνητα, ἔφθασαν στὴν ἐνορία τῶν Ἁγίων Ἀθανασίου καὶ Ἐλευθερίου τοῦ Kikwit – Bundi, ὅπου τοὺς ἔγινε θερμὴ ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν ἱερέα τοῦ χωριοῦ, τοὺς τοπικοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς πιστοὺς.

Κατευθύνθηκαν στὸν Ἱερό Ναό, ὅπου καὶ παρέδωσαν τὸν ἐκκλησιαστικὸ ἐξοπλισμὸ πού τοὺς ἀπέστειλε ὁ Σύλλογος «Ἁγιος Οἰκουμένιος» τῶν Τρικάλων. Ὁ ἱεραποστολικὸς Σύλλογος οἰκοδόμησε μὲ δωρεὰ του τὸ σχολεῖο καὶ τὴν Ἐκκλησία στὴν περιοχή.

Εὐγνώμονες οἱ πιστοὶ προσευχήθηκαν γιὰ τοὺς δωρητὲς καὶ τελέσθηκε δοξολογία. Κρέμασαν τὴν καμπάνα στὸ κλαδί ἑνὸς δένδρου καὶ ὁ Μητροπολίτης τὴν χτύπησε χαρούμενα γιὰ πρώτη φορά. Ὁ λαὸς ξέσπασε σὲ ἀλαλαγμούς καὶ χειροκροτήματα ἐνθουσιασμοῦ.

Τὸ πρωὶ τῆς ἐπομένης ἡμέρας τελέσθηκε πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία χρησιμοποιήθηκαν τὰ νέα ἱερά σκευή

πού δωρήθηκαν. Στή θεία Λειτουργία ὁ Μητροπολίτης παρουσίασε τὸ νέο θεολόγο κατηχητὴ κ. Ραφαήλ, στὸν ὁποῖο ἀνέθεσε τὴν ἱεραποστολική καὶ κατηχητική διακονία τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, τόνισε δὲ ὅτι αὐτὴ θὰ γίνεται σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἐφημέριο π. Ἀμβρόσιο Bukasa.

Μετά τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, ὁ Μητροπολίτης εἶχε συνάντηση μὲ τὸν ἀρχηγό τῆς περιοχῆς κ. Karakala, τὴν ἐνοριακὴ ἐπιτροπὴ, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς καθηγητὲς τοῦ Δημοτικοῦ καὶ Γυμνασίου.

Τὸ χωριὸ δὲν ἔχει νερό καὶ οἱ ἄνθρωποι δυσκολεύονται πολὺ. Ἡ Μητρόπολη ἀνέλαβε τὰ ἔξοδα δημιουργίας γεωτρήσεως καὶ μεταφορᾶς νεροῦ μέσα στό χωριό. Ὁρίστηκε συγκεκριμένη ἐπιτροπὴ παρακολούθησης τοῦ ἔργου.

Ἀκολουθῶς ὁ Μητροπολίτης μὲ τὸν ἐφημέριο, τὸν κατηχητὴ καὶ τοὺς συνεργάτες του εἶδαν τίς ἐλλείψεις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Σχολείου καὶ ἀποφασίσθηκε ἄμεσα νὰ συνεχισθοῦν καὶ νὰ ὁλοκληρωθοῦν οἱ ἀπαραίτητες ἐργασίες.

Ὁ Σεβασμιώτατος μὲ τὴ συνοδεία ἀποχαιρέτησαν τοὺς προαναφερθέντες καὶ συνέχισαν τὴν περιοδεία τους. Μετά ἀπὸ 4 ὥρες δύσκολου ταξιδίου, μέσα ἀπὸ χαλασμένο καὶ ἀμμώδη δρόμο, ἔφθασαν τὴ νύχτα στὴν πόλη Gungu. Ἐκεῖ τοὺς περίμεναν ὁ Ἱερέας π. Γεώργιος Kuyindula καὶ οἱ πιστοί. Ἡ πόλη αὐτὴ ἀπέχει περίπου 700 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Κινσάσα.

Τὸ πρῶτὶ ἐπεσκέφθησαν δύο νέες ἐνορίες πού δημιουργήθηκαν στὰ χωριά Kangu καὶ Im-ranta, σὲ ἀπόσταση τοῦ πρώτου μιᾶς ὥρας καὶ τοῦ δευτέρου δύομιση ὡρῶν ἀπὸ τὴν πόλη Gungu.

Οἱ βασιλεῖς τῆς περιοχῆς καὶ τῶν γύρω χωριῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ κράτους καὶ ὁ λαός, ὑπεδέχθηκαν τὸν Μητροπολίτη καὶ τὴν συνοδεία του μὲ ἀλαλαγμούς καὶ τραγούδια, ἐνῶ τὰ μικρὰ παιδιὰ μὲ τύμπανα καὶ μουσικά ὄργανα.

Ὁ ἀρχηγός τοῦ χωριοῦ καὶ οἱ πιστοὶ τοὺς ὀδήγησαν στὰ οἰκόπεδα πού δώρισαν διὰ νὰ κτιστεῖ ναός. Στὸ χωριὸ Kangu εἶχαν ἤδη μόνοι τους κατασκευάσει μιὰ χορταρένια ἐκκλησία.

Στὴν συνέχεια ὁ Μητροπολίτης μίλησε μὲ τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν σ' αὐτὸν παραδοσιακά δῶρα. Τὸ ἀπόγευμα στό Gungu στὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τελέσθηκε ὁ Ἑσπερινός τῆς ἀποδόσεως τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Τὸ πρῶτὶ τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἔγινε πανηγυρική θεία Λειτουργία, ὅπου ἔψαλαν θαυμάσια ἢ χορωδία τῆς ἐνορίας μὲ τοὺς φοιτητὲς καὶ ἀπόφοιτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Στὸ τέλος ὁ Μητροπολίτης ἐτόνισε τὰ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης πού τρέφουμε πρὸς τὴν Ἀδελφότητα Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἰδιαίτερα στοὺς κτίτορας τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Σχολείου ἀείμνηστοι Κυριακὴ, Κοσμᾶ καὶ Μιλτιάδη, καθὼς καὶ στοὺς ζῶντες δωρητές.

Τέλος τοὺς παρουσίασε τὸν νέο Θεολόγο κατηχητὴ τῆς πόλεως καὶ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς κ. Σαμουήλ Pakayi καὶ τόνισε ὅτι: «τοὺς

νέους πού μᾶς στέλνετε στήν Θεολογική Σχολή σᾶς στούς ἐπιστρέφουμε μέ πνευματικά ἐφόδια γιά νά ἡγηθοῦν καί νά ὑπηρετήσουν τό ἔργον τῆς Ἱεραποστολῆς».

Σημειωτέον ὅτι καί ὁ ἐφημέριος π. Γεώργιος Κυγιῖνδula, εἶναι πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πανεπιστημίου τοῦ Κονγκό.

Ἀκολούθως ὁ Μητροπολίτης συναντήθηκε μέ τούς δασκάλους καί τούς καθηγητές τοῦ Δημοτικοῦ καί τοῦ Γυμνασίου σχολείου τῆς ἐνορίας, δωρεά τοῦ ἀειμνήστου Μιλτιάδη καί συζήτησε τόν τρόπο ἐπιλύσεως τῶν οικονομικῶν καί ἄλλων προβλημάτων τοῦ σχολείου.

Τό μεσημέρι ὁ Μητροπολίτης ἀνεχώρησε μέ τήν συνοδεία του γιά τήν πόλη Idiöfa. Ὁ δρόμος κατεστραμμένος καί ἡ περισσότερη διαδρομή ἀμμόδης. Γιά νά φθάσουν χρειάστηκε ταξίδι ἔξι ὥρων μέ πολύ δυσκολία.

Οἱ πιστοί καί οἱ κατηχούμενοι περίμεναν μέσα στή νύχτα. Ἡ ὑποδοχή ἦταν ὑπέροχη, τά παιδιά καί οἱ γυναῖκες τραγουδοῦσαν, καλωσόριζαν τόν Μητροπολίτη καί τήν συνοδεία του. Κατόπιν τούς ὁδήγησαν στόν χώρο ὅπου ἕνας πιστός εἶχε δωρίσει στήν Ἐκκλησία ὅπου ἐψάλη μέσα στή νύχτα δοξολογία. Ἐκεῖ οἱ πιστοί εἶχαν κατασκευάσει μέ κορμούς δένδρων τόν σκελετό μιᾶς καλύβας γιά ναό. Στήν συνέχεια ὁ Μητροπολίτης, ἀφοῦ παρουσίασε τόν κατη-

χητή τῆς εὐρύτερης περιοχῆς κ. Ραφαήλ Kindalo, ἀνέφερε ὅτι αὐτός θά συνεργασθεῖ μέ τόν φοιτητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γρηγόριο Mputu, ὁ ὁποῖος κατάγεται ἀπό τήν περιοχή καί μέ τόν π. Ἀμβρόσιο Bukasa γιά τήν κατήχηση καί ὀργάνωση τῆς νεολαίας στήν Idiöfa.

Τό πρωί ἀνεχώρησαν γιά τήν Κινσάσα μέσω Kikwit. Τό ὀδικό δίκτυο μέ ἀπίστευτες δυσκολίες· εἴκοσι ὥρες χρειάστηκαν προκειμένου νά φθάσουν ὀδικῶς στήν Κινσάσα.

Σέ ὅλες τίς πόλεις καί στά χωριά ὁ Μητροπολίτης μετέφερε τίς εὐχές τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β', ἀνεκοίνωσε δέ ὅτι ἐπιτροπή ἀποτελουμένη ἀπό τόν Γραμματέα τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμανδρίτη π. Γεράσιμο Belesi, τόν Ἀντιπρύτανη τοῦ Ὁρθοδόξου Πανεπιστημίου κ. Θεόδωρο Fumuzanza, τήν κ. Οὐρανία Matalatala, τήν διδα Ἑλένη Belesi, τούς πτυχιούχους Θεολογίας κ. Ἐμμανουήλ Diwulu, κ. Σαμουήλ Pakayi καί κ. Ραφαήλ Kindalo, πού προέρχονται ὅλοι ἀπό τήν περιοχή αὐτή, θά ὀργανώσουν τήν κατηχητική καί ἱεραποστολική κίνηση, καθώς καί σεμινάρια σέ κάθε πόλη τῆς ἐπαρχίας Bandundu, σέ συνεργασία μέ τούς ἱερεῖς τῆς περιοχῆς.

Μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τήν προστασία Του ὀλοκληρώθηκε ἡ περιοδεία αὐτή.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

Ἀφρικανική Προσευχή

Κυρίε μου,
ρίξε τή ματιά σου σέ μένα.
Εἶμαι σάν ἕνα σκουριασμένο μαχαίρι
ἀπ' αὐτά πού χρησιμοποιοῦμε στή ζούγκλα.
Δέν μπορεί πιά νά κόψει τά κλαριά.
Ἡ σκουριά τό ἔχει δῶ καί κεῖ καταφάει.
Οἱ σκληρές πέτρες τοῦ χάλασαν τήν κόψη.
Σέ σένα φέρνω τό μαχαίρι αὐτό τῆς ζούγκλας.
Εἶσαι ὁ πῖό μεγάλος σιδεράς.
Βάλτο στή φωτιά καί στό ἀμόνι.
Κάνε με πάλι ἕνα χρήσιμο ἐργαλεῖο.

Βαπτίσεις στήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κανάγκας κ. Θεοδόσιος, ἔφθασε στό χωριό Τσιν-σουί, συνοδευόμενος ἀπό κληρικούς τῆς Μητροπόλεως, προκειμένου νά τελέσει τό Μυστήριό τοῦ Βαπτίσματος. Ἡ ἐνορία τῆς περιοχῆς ἔχει τουλάχιστον τριακόσιους πιστούς καί τήν ἡμέρα τοῦ Βαπτίσματος, ἄλλοι 81 ἄνθρωποι, μετά ἀπό πολυετή κατήχηση καί ἀναμονή, προσήλθαν διά τοῦ Βαπτίσματος στήν Ἁγία Ὁρθοδοξία.

Ὁ Ἐπίσκοπος, οἱ κληρικοί καί ὅλοι οἱ κατηχούμενοι, περπάτησαν μισή ὥρα μέχρι νά φτάσουν σέ ἕνα μικρό ποταμάκι, προκειμένου νά τελεσθεῖ τό ἱερό Μυστήριό. Τά παιδιά μας κρατώντας στά χεράκια τους τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας μητέρας μας, μέ ψαλμούς καί μέ χαρά, κατηφόριζαν γιά τό ποταμάκι, πού θά μεταβαλλόταν σέ ἕναν νέο Ἰορδάνη.

Δέν ὑπῆρχαν οἱ δυνατότητες νά κατασκευαστοῦν πατάρια γιά τήν καλύτερη τέλεση τοῦ Μυστηρίου, γιά αὐτό ὅλοι μῆκανε στά λασπωμένα νερά γιά νά βαπτίσουνε τούς ἀνθρώπους. Μικροί, μεγάλοι καί μωρά μέσα στό ποτάμι γιά νά λάβουν τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διά τοῦ Βαπτίσματος. Συγκινητικές στιγμές!

Ἡ ἐνορία αὐτή προχωράει μέ γοργούς ρυθμούς. Βέβαια δέν ἔχει ἀνεγερθεῖ μόνιμος Ναός, ἀλλά τίς λατρευτικές ἀνάγκες ἐξυπηρετεῖ μιά χορτοκαλύβα. Εὐχή καί προσευχή τοῦ Ἐπισκόπου καί τῶν πιστῶν τοῦ χωριοῦ εἶναι νά στείλει ὁ Θεός τόν ἄνθρωπο

πού θά θελήσει νά βοηθήσει, γιά νά κατασκευαστεῖ Ναός, ὥστε στήν συνέχεια νά τοποθετηθεῖ μόνιμος ἱερέας, προκειμένου νά ἐξυπηρετεῖ τίς λατρευτικές ἀνάγκες τῶν πιστῶν καί νά τελεῖ τά ἁγιαστικά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας.

Στό τέλος τοῦ Βαπτίσματος ὁ Σεβασμιώτατος, ἀναφέρθηκε στήν σπουδαιότητα τῆς ἡμέρας γιά τό χωριό τους καί μετέφερε σέ ὅλους τίς εὐχές καί τήν ἀγάπη τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β', τοῦ ὁποῦ ἡ καρδιά κάθε στιγμή χτυπᾷ γιά τά πνευματικά του παιδιά στήν Ἀφρικανική Ἠπειρο.

Στό χωριό παρέμεινε ὁ π. Ἐμμανουήλ, γιά νά τελέσει τήν ἐπόμενη ἡμέρα τήν θεία Λειτουργία καί νά κοινωνήσουν οἱ πιστοί. Στήν προετοιμασία καί αὐτοῦ τοῦ Μυστηρίου, ὅπως βέβαια καί σέ ὅλες τίς προσπάθειες τῆς Μητροπόλεως, ὁ Σεβασμιώτατος ὑποστηρίζεται ἀπό τίς ἀφιερωμένες ἀδελφές τῆς Ἱεραποστολῆς, οἱ ὁποῖες ὑπό τήν πνευματική ἐποπεία τῆς Ἀδελφότητος τοῦ ΣΩΤΗΡΟΣ, ἐργάζονται ἄοκνα καί στηρίζουν τό ἔργο τῆς Μητροπόλεως.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

Χριστολογία μέ τρόπο άφ

“Όπως γνωρίζουμε*, τό Χριστολογικό δόγμα (τό τί είναι γιά τήν Έκκλησία ό Χριστός) διατυπώθηκε κυρίως τόν 4ο καί 5ον αιώνα. Καί διατυπώθηκε, ώς γνωστό, μέ όρους τής έλληνικής φιλοσοφίας. “Όροι όπως «φύσις», «ούσία», «υπόστασις» κ.λπ. κατέλαβαν καίρια θέση στή διατύπωση του δόγματος.

Αυτό τό ξέρουμε σήμερα, αλλά μάλλον δέν αναλογιζόμαστε τόν συγκλονισμό ό όποίος έλαβε χώρα γιά τήν υιοθέτησή τους. Διότι, άπλούστατα, οί όροι «φύσις», «ούσία», «υπόστασις», δέν βρίσκονται στήν Άγία Γραφή· δηλαδή δέν ανήκαν στό παραδοσιακό λεξιλόγιο τής Έκκλησίας. Ανήκαν στόν έξω κόσμο· στήν έλληνορωμαϊκή κοινωνία του 4ου καί 5ου αιώνα, στήν όποία πλέον άπευθυνόταν ή Έκκλησία.

Τό πράγμα είναι άπλό. Ό Χριστός κήρυξε μέ έβραϊκό τρόπο, καί ή Έκκλησία συγκροτήθηκε στήν έβραϊκή συνάφεια. Άπλούστατα, αυτό είναι ή σάρκωση στα δεδομένα του χειροπιαστού ανθρώπου. Όμως, λίγους αιώνες μετά, ή Έκκλησία άνοιχτηκε σέ άλλη συνάφεια, τήν έλληνορωμαϊκή. Βρέθηκε λοιπόν μπροστά σέ ένα μεγάλο στοίχημα: Θά τολμούσε νά διατυπώσει τό Ευαγγέλιο στή γλώσσα τής νέας συνάφειας; Ή, αντίθετως, θά έμενε μία θρησκεία τής ιουδαϊκής έπαρχίας, ενός μόνο λαού κι ενός μόνο πολιτισμού;

Οί Πατέρες τό τόλμησαν. Μίλησαν μέ τούς τρόπους τής έποχής τους, καί πάλεψαν μέ τή γλώσσα τής κοινωνίας τους. Ξέρω ότι τό έργο των Πατέρων σήμερα άκούγεται σαν κάτι αυτονόητο. Άλλά δέν είναι διόλου αυτονόητο!

* Εισήγηση στήν έπιστημονική διημερίδα τής Ανώτατης Έκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας (22-23 Μαΐου 2019), μέ γενικό θέμα «Η ανθρώπινη ύπαρξη καί τό μέλλον ώς έκπληξη». Ανάπτυξη των θέσεων τής εισήγησης βλ. στα μελετήματά μου: Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, «Χριστός, ό

Καθόσον, αν οί Πατέρες έκαναν αυτό τό τόλμημα σήμερα, φανταστείτε πόσες θρησκευτικές ίστοσελίδες, πόσα γραφεία αιρέσεων καί πόσοι πανεπιστημιακοί θά κατηγορούσαν τούς Πατέρες γιά προδοσία τής παράδοσης καί γιά καινοτομίες! Άλλά έδω άκριβώς βρίσκεται ή «ούσία» των Πατέρων: Στο «καινοτομείν τά όνόματα», όπως είπε ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος. Στο νά άναδιατυπώνεται ή αλήθεια στίς έκάστοτε έκφραστικές δυνατότητες του ανθρώπου, χωρίς είδωλολατρική προσκόλληση στίς λέξεις. Καί πώς χαρακτήρισε άπαξιωτικά πάλι ό άγιος Γρηγόριος όσους πολεμούσαν αυτή τήν τόλμη καί έμεναν προσκολλημένοι στό παρελθόν; «Υπεράγαν όρθοδόξους»! Σούπερ Όρθοδόξους, θά λέγαμε σήμερα!

Η άναδιατύπωση τής αλήθειας, λοιπόν, δέν άποτελεί ούτε παραχώρηση, ούτε έκπτωση. Δέν άποτελεί καν «οικονομία». Άποτελεί «άκρίβεια», καθαυτό τό χρέος τής Έκκλησίας, αν ή Έκκλησία είναι όντως διάκονος τής αδιάκοπης σάρκωσης του Χριστού. Καί φυσικά ή άναδιατύπωση άποτελεί τόν δύσκολο δρόμο, άπείρως δυσκολότερο άπό τό μούχλιασμα σέ έκκλησιαστικό έπαρχιωτισμό. Είναι ό δύσκολος δρόμος, διότι χρειάζεται μεγάλο κόπο καί περίσκεψη, ώστε κάθε διατύπωση νά μαρτυρά τό Ευαγγέλιο καί νά μήν τό παραχαράσσει. Τό αδιάκοπο «μπρά-ντέ-φέρ» τής χριστιανικής συνειδησης μέ τόν Πλατωνισμό είναι ένδεικτική. Κάθε νέα λέξη κουβαλά τό δικό της πολιτισμικό φορτίο, καί γι' αυτό ή υιοθέτησή της είναι μέν θεμιτή, αλλά μέσα άπό μία επίπονη διαδικασία διαυγάσεων.

Πρόγονος καί Άδελφός. Μιά άφρικανική Χριστολογία», Δελτίο Βιβλικών Μελετών 25.1(2007), σσ. 59-82, καί «Έσχάτος έχθρός καταργείται... ό Χριστός; Ό “χριστιανικός Έλληνισμός” του π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ καί ή ιεραποστολή», Θεολογία 81.4 (2010), σσ. 313-336.

Αφρικανικό

Σήμερα ή Ἐκκλησία ἔχει ἀπλωθεῖ ἀκόμα παραπέρα, στήν Ἀφρική καί στήν Ἄπω Ἀνατολή. Οἱ μεγάλοι χριστιανικοί πληθυσμοί δέν βρίσκονται πλέον στήν Εὐρώπη, ἀλλά στόν Τρίτο Κόσμο. Ἐνδεικτικά ἀναφέρω ὅτι ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι σέ ὅλο τόν κόσμο εἴμαστε περίπου 250 ἑκατομμύρια. Οἱ Χριστιανοί μόνο τῆς ὑποσαχάριας Ἀφρικῆς εἶναι διπλάσιοι (500 ἑκατομμύρια), καί ὁ πληθυσμός ὅλης τῆς ὑποσαχάριας Ἀφρικῆς πάνω ἀπό 1 δισεκατομμύριο.

Ποιό εἶναι τό καίριο ζήτημα ἐδῶ; Ὅτι πρόκειται γιά πολιτισμούς οἱ ὁποῖοι δέν ἐκφράζονται μέ τίς ὄντολογικές κατηγορίες τῆς ἐλληνικῆς σκέψης. Δέν ἐκφράζονται δηλαδή μέσω ὄρων ὅπως «φύσις», «οὐσία», «ὑπόστασις», οἱ ὁποῖοι ἀφοροῦν τό «εἶναι» τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἐκφράζονται μέσω ἀφηγήσεων, συμβόλων καί παραστάσεων. Εἶναι, ἄραγε, μπορετή μία διατύπωση τῆς Χριστολογίας μέ αὐτούς, τούς διαφορετικούς τρόπους;

Θά δώσω ἓνα δεῖγμα αὐτοῦ τοῦ προβληματισμοῦ, ἐπικεντρώνοντας στήν ἀφρικανική συνάφεια. Καί θά σκιαγραφήσω τήν προσέγγιση τοῦ Χριστοῦ μέσω δύο παραδοσιακῶν ἀφρικανικῶν ἐννοιῶν: τοῦ Προγόνου καί τοῦ Μεγάλου Ἀδελφοῦ.

Στήν παραδοσιακή ἀφρικανική ἀντίληψη, ἡ ζωή ρέει πυραμιδωτά. Πηγή τῆς ζωῆς εἶναι ὁ Θεός (τά ἀφρικανικά θρησκευτά, σημειωτέον, δέν εἶναι πολυθεϊστικά). Ἀπό τόν Θεό, λοιπόν, ἡ ζωή χορηγεῖται στά πνεύματα τῶν προγόνων καί ἀπό τά πνεύματα τῶν προγόνων στους ζωντανούς ἀνθρώπους. Αὐτό σημαίνει ὅτι, μολοντί ὁ Θεός ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ πηγή τῆς ζωῆς, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιά τόν ἄνθρωπο ἡ σχέση του μέ τόν μεσολαβητή, μέ τόν «μεσίτη», θά λέγαμε, ἂν χρησιμοποιήσου-

με τήν ὁρολογία τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Α΄ Τιμ. 2,5). Στό ἀφρικανικό κοσμοεἶδωλο μεσίτες μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων εἶναι οἱ πρόγονοι.

Τό πολύ σημαντικό εἶναι ὅτι πρόγονοι - μεσολαβητές δέν γίνονται αὐτομάτως καί φυσιοκρατικῶς ὅλοι οἱ νεκροί, ἀλλά μόνον ἐκεῖνοι πού στήν ἐπίγεια ζωή τους ἔζησαν σωστά, πραγματώνοντας τίς ἀφρικανικές ἀρετές: τήν ἀλληλεγγύη πρὸς τά μέλη τῆς φυλῆς, τήν ἐντιμότητα, καί τή διαπαιδαγώγηση τῶν νεοτέρων. Τά πνεύματα ὅσων δέν εἶχαν ζήσει ἐνάρετα, δέν ἀνουψώνονται σέ κατάσταση προγόνων, ἀλλά περνοῦν σέ κατάσταση ἀθλιότητος.

Ἐνα πρῶτο πρόβλημα πού ἀνακύπτει εἶναι ὁ τρόπος ἐννόησης τοῦ χρόνου. Στό παραδοσιακό ἀφρικανικό κοσμοεἶδωλο τό παρόν δέν ἀπολήγει στό μέλλον. Ἀπολήγει στό παρελθόν: στή χώρα τῶν προγόνων. Στήν ἀφρικανική ὀπτική δέν ὑπάρχει ἡ διάσταση τοῦ μέλλοντος ὅπως τήν ἐννοοῦμε ἐμεῖς. Αὐτό πού λέμε «ἀπώτατο μέλλον», γιά τόν Ἀφρικανό εἶναι ἀπουσία χρόνου. Ἀπό τήν ἄλλη, ὅμως, καθαυτήν ἡ προσπάθεια τοῦ Ἀφρικανοῦ νά πετύχει τήν μεταθανάτια ἀνάδειξή του σέ προγονικό πνεῦμα, ἀποτελεῖ στάση μέ προσανατολισμό μελλοντικό. Ἀλλά, πέρα ἀπ' αὐτή, τήν -ἄς ποῦμε- προσωπική, ὑπαρξιακή στροφή στό μέλλον, παραμένει ἓνα βασικό ἐρώτημα: Στό παραδοσιακό ἀφρικανικό κοσμοεἶδωλο ὑπάρχει ἄραγε ἐσχατολογία, δηλαδή ἀναμονή μιᾶς μελλοντικῆς μετα-

μόρφωσης σύνολου του κόσμου; Ἄν δέν ὑπάρχει τέτοια ἐσχατολογία, τότε τό σύμπαν θά θεωρεῖται αἰώνιο καί ἀπαράλλακτο, ὅπως περίπου στήν ἀρχαία ἐλληνική σκέψη. Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι στό παραδοσιακό ἀφρικανικό κοσμοεἶδωλο πράγματι δέν ὑπάρχει προσδοκία ἀνάστασης καί ἀνακαίνισης τοῦ κόσμου.

Ὡστόσο, ἡ σεβαστική ἔρευνα τῆς ἀφρικανικῆς παράδοσης θά διαπιστώσει ὅτι ὑπάρχει δίψα ἀνάστασης. Ἐνῶ ἐκ πρώτης ὄψεως ὁ θάνατος θεωρεῖται εὐεργέτης (ἀφοῦ ἀποτελεῖ τήν πύλη γιά τή μετάβαση τοῦ ἀνθρώπου στό στάτους τῶν προγόνων), ὑπάρχουν καί μῦθοι οἱ ὁποῖοι ἐξηγοῦν τήν προέλευση τοῦ θανάτου ὡς ἀτύχημα – ὡς πῶση! Στήν ἀρχή τοῦ κόσμου (λέει ἕνας τέτοιος μῦθος) ὁ Θεός ἐτοίμασε δύο μηνύματα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Τό πρῶτο μήνυμα, πού ἔλεγε ὅτι δέν θά ὑπάρξει θάνατος, ὁ Θεός τό ἔστειλε στοὺς ἀνθρώπους μέ ἕναν χαμαιλέοντα. Τό δεύτερο μήνυμα, πού ἔλεγε ὅτι θά ὑπάρξει θάνατος, τό ἔστειλε μέ μία σαύρα. Ὁ χαμαιλέον περπατᾷ πολύ πιό ἀργά ἀπό τή σαύρα, κι ἔτσι τό μήνυμα περί ἐγκαθιδρύσεως τοῦ θανάτου ἔφτασε πρῶτο, καί τό ἀνθρώπινο γένος πέρασε στή δεσποτεία τοῦ θανάτου. Ἐνας ἄλλος μῦθος θυμίζει τόν ἀρχαιοελληνικό μῦθο τῆς Πανδώρας. Ὁ Θεός, λέει, εἶχε κλείσει τόν θάνατο σέ ἕνα δοχεῖο καί ἔδωσε ἐντολή νά μὴν ἀνοιχτεῖ. Ὁμως ἀπό περιέργεια ἢ ἀπό λάθος, τό δοχεῖο ἀνοίχτηκε καί ὁ θάνατος θρονιάστηκε στή γῆ. Οἱ μῦθοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν ἴσως μαρτυρία μίας δίψας γιά μία ζωή χωρίς τελειωμό, γιά μία ζωή πολύ περισσότερη ἀπό τή μεταθανάτια ἀποκατάσταση.

Ἔρχομαι τώρα σέ ζητήματα πού γεννᾷ ἡ ὀρολογία. Πολύ νωρίς, οἱ φιλότιμοι ἐκ τῶν ἱεραποστόλων διαπίστωναν ὅτι ἡ εἰσαγωγή στήν Ἀφρική θεολογικῶν ὄρων, ὅπως «Πατήρ» καί «Υἱός», μπερδεύε τούς Ἀφρικανούς καί δημιουργοῦσε ἀνεπιθύμητους συνειρμούς. Δημιουργοῦσε, γιά παράδειγμα, τόν συνειρμό ὅτι, γιά νά ὑπάρχει πατέρας, θά πρέπει νά ὑπάρχει καί μητέρα, ἢ ὅτι ὁ υἱός πρέπει νά εἶναι χρονικά μεταγενέστερος τοῦ πατρός. Γνωρίζουμε βέβαια ὅτι καί στήν ἐλληνορωμαϊκή συνάφεια

τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων τέτοιες δυσκολίες εἶχαν συνοδεύσει τή χρήση τῶν ἐν λόγω ὄρων. Ὁμως ἐκεῖ ὁ ὅλος διάλογος ἔγινε μέ τὰ ἐννοιολογικά ἐργαλεῖα τῆς ἴδιας τῆς συνάφειας, δηλαδή μέ τήν ἐπεξεργασία τῆς ἐλληνικῆς ὄντολογίας. Στήν περίπτωση, ὅμως, τῆς Ἀφρικῆς, τὰ ἐννοιολογικά ἐργαλεῖα τῆς χρειάζεται νά ἐντοπιστοῦν.

Ἔτσι, λοιπόν, κάποια στιγμή ξεκίνησε στήν Ἀφρική μιά προσπάθεια σάρκωσης, δηλαδή ὄχι ἄρνησης τῆς καθιερωμένης Χριστολογίας, ἀλλά προσπάθεια «ἐξήγησης» τοῦ Χριστοῦ μέ ἀφρικανικό τρόπο. Ὅσοι ἐργάστηκαν στήν κατεύθυνση αὐτή εἶναι ἀρκετοί, ἀλλά ἐδῶ θά ἀναφέρω ἐνδεικτικά λίγους. Ὁ John Pobee ἀπό τή Γκάνα ἐπιχειρηματολόγησε ὅτι οἱ ὄντολογικές ἐννοιες («οὐσία», «ὑπόστασις» κ.λπ.) εἶναι ἄσχετες πρὸς τήν ἀφρικανική σκέψη. Ὡστόσο (ὑποστήριξε) τὰ εὐαγγέλια προσεγγίζουν τόν Χριστό διαφορετικά. Ὁχι μέσω μιᾶς ὄντολογίας, ἀλλά μέσω τῆς δράσης του. Ὁντως, θυμηθεῖτε ὅτι οἱ Ἰσραηλίτες ἀναγνώριζαν τόν Γιαχβέ ὡς ἐλευθερωτή ἀπό τή δουλεία τῆς Αἰγύπτου, καί αὐτό ἀποτυπώνεται τόσο στή παρθενικό κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ στή συναγωγή τῆς Ναζαρέτ, ὅσο καί στήν ὁμολογία τοῦ πρωτομάρτυρα Στέφανου. Ἀκριβῶς αὐτό λοιπόν (ἡ προσέγγιση ἑνός προσώπου μέσω τῶν ἔργων του) ἐκφράζει ἐξαιρετικά τήν ἀφρικανική νοοτροπία. Σ' αὐτή τή βάση, ὁ Pobee παρουσίασε τόν Χριστό ὡς τόν μέγιστο τῶν προγόνων, αὐτόν πού στήν Γκάνα ἀποκαλοῦν Nana. Ὁ Nana εἶναι ὁ ὑπέρτατος πρόγονος, βρίσκεται ἐγγύτερα ὅλων στόν Θεό καί ἔχει τήν ἐξουσία νά ἀνταμείβει καί νά τιμωρεῖ. Ἐδῶ ὁ Pobee εἰσήγαγε τό νέο στοιχεῖο, τή θεότητα τοῦ Χριστοῦ, δηλώνοντας ὅτι ὁ Χριστός Nana δέν εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ θεολόγος Benezet Bujo ἀπό τό Κονγκό ὑποστήριξε ὅτι μέ τήν Ἀνάστασή του ὁ Χριστός ὀδήγησε σέ πληρότητα τὰ ἰδεώδη τῶν Ἀφρικανῶν προγόνων. Κατά ἕναν ἐντυπωσιακό τρόπο, στόν Χριστό - ὑπέρτατο πρόγονο ἀντιστοιχεῖ τό πρῶτο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς. Ὁ Θεός (λέει ἡ ἐπιστολή) ἀνέκαθεν μι-

λούσε διά τῶν προφητῶν, κάποια στιγμή ὅμως εἰσήγαγε στήν οἰκουμένη τόν Υἱό του, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐκεῖ ἀποκαλεῖται «πρωτότοκος», παρόλο πού εἶναι μονογενής. Ο Βυζο προχωρᾷ ἀκόμη, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ὡς κορυφαίου Προγόνου εἶναι ἐντελῶς βιβλική, ἀντίστοιχη τῶν περιγραφῶν τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ ἔσχατου Ἀδάμ (Α΄ Κορ. 15,45), ὡς τοῦ χορηγοῦ ζωῆς πρὸς ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος (Ρωμ. 5,12), ὡς ἀπαρχῆς τῶν κεκοιμημένων (Α΄ Κορ. 15,20), ὡς πρωτότοκου τῆς κτίσεως (Κολ. 1,15), ὡς ἀνακεφαλαίωσης τῶν πάντων (Κολ. 1,19-20).

Ἄνεφερα παραπάνω ὅτι στήν Καινή Διαθήκη ὁ Χριστός χαρακτηρίζεται «πρωτότοκος»· μεγάλος ἀδερφός δηλαδή. Στήν ἀφρικανική παράδοση ὁ Μεγάλος Ἀδερφός εἶναι κατεξοχὴν ὁ ἄνθρωπος τῆς φροντίδας καί τῆς θυσίας. Κατά τόν Τανζανό Charles Nyamiti, ἡ ἔννοια τοῦ Μεγάλου Ἀδερφοῦ εἶναι προτιμότερη ἀπό τὴν ἔννοια τοῦ κορυφαίου Προγόνου. Κορυφαῖος πρόγονος, κατά τόν Nyamiti, εἶναι μᾶλλον ὁ ἴδιος ὁ Θεός Πατήρ, ὅποτε γιὰ τόν Χριστό καταλληλότερη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ Μεγάλου Ἀδερφοῦ, ἡ ὁποία καί δίνει καλύτερα τὴν ἔννοια τῆς υἰότητάς του. Στὴν ὀπτική αὐτή, ὁ Χριστός ἦταν ἤδη πρὶν ἀπὸ τὴν πῶση ὁ Μεγάλος Ἀδελφός, διότι ὡς ἄσαρκος Υἱός ἦταν ὁ μεσίτης Θεοῦ καί πρωτοπλάστων. «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο», ὅπως λέει τό τέταρτο Εὐαγγέλιο. Στὴ συνέχεια, μέ τὴν σάρκωσή του ὁ Υἱός ἐγίνε καί ἀδελφός ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἵματος, ἀφοῦ κι αὐτός κατέστη υἱός Ἀδάμ. Ἔτσι ὁ Πατήρ γίνεται καί δικός μας πατέρας μέ τό ἔργο τοῦ Υἱοῦ του καί Ἀδελφοῦ μας. Μπορεῖ νά ἀκούγεται παράδοξο. Καί ὅμως, εἶναι ἀπλῶς αὐτό πού λέει ὁ Παῦλος, ὅτι εἴμαστε τέκνα τοῦ Θεοῦ καί συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ (Ρωμ. 8,16-17· Γαλ. 4,4-7, Ἰω. 1,12).

Ὁ Nyamiti ἀναδεικνύει ἄλλο ἓνα πολύ σημαντικό στοιχεῖο τῆς ἀφρικανικῆς παράδοσης. Σέ κάποιες περιπτώσεις, καί παρά τόν ἔντονο φυλετισμό τῆς Ἀφρικῆς, οἱ φυλές ἀποδέχονται καί τιμοῦν κάποιον ξένο, ἐπειδὴ τόν ἀναγνωρίζουν ὡς ἥρωα. Μέσω αὐτοῦ τοῦ παραθύρου,

λοιπόν, εἰσάγονται στήν ἀφρικανική πραγματικότητα δύο ξένα στοιχεῖα: ἀφενὸς ἡ ἱστορική ἐβραϊκότητα τοῦ Χριστοῦ καί ἀφετέρου ἡ θεότητά του.

Ὅλες αὐτές οἱ προτάσεις φυσικά ἔχουν ἐγείρει πυκνές συζητήσεις καί ἀντιπαραθέσεις.

Κάποιοι, γιὰ παράδειγμα, ἀντιτείνουν ὅτι μιά μεγάλη ἀδυναμία αὐτῶν τῶν ἀφρικανικῶν χριστολογιῶν εἶναι ὅτι παραδοσιακά ἡ ἀφρικανική προγονότητα ἀφορᾷ μόνο ἄντρες. Πῶς, λοιπόν, θά χρησιμοποιηθεῖ ὡς ὄχημα γιὰ τό μήνυμα τῆς πανανθρώπινης σωτηρίας; Ἡ ἀπάντηση ἔρχεται ἀπὸ ὅσα εἶπαμε γιὰ τόν Χριστό ὡς ὁλοκλήρωση καί ὡς ὑπέρβαση τῆς προγονικῆς ἀλυσίδας. Πράγμα πού σημαίνει ὅτι μέσω τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ ὡς Προγόνου καί Μεγάλου Ἀδελφοῦ, ἡ παραδοσιακή ἀφρικανική ἀντίληψη μπολιάζεται μέ μιά ριζοσπαστική καινοτομία, καί δηλώνεται ὅτι ὁ Χριστός – Πρόγονος καί Ἀδελφός ἐμπεριέχει καί τίς γυναῖκες. Εἶναι ἀντίστοιχο μέ τὴν καθ' ὑμᾶς δογματική, ἡ ὁποία σωστά ἐπισημαίνει ὅτι ὁ Χριστός σαρκώθηκε ἱστορικά ὡς ἄνδρας, ἀλλά ἡ σωτηρία ἀφορᾷ ὅλα τά φύλα. Μέ ἄλλα λόγια, τό Εὐαγγέλιο δέν συνεπάγεται μόνο γέφυρες. Ὁφείλει νά συνεπάγεται καί ρήξεις, εἰδικά ὅσον ἀφορᾷ τὴν κοινωνική ἀπελευθέρωση.

Κλείνω μέ μιά ἀναφορά στοῦ ἐξῆς: Ἔχουν, ἄραγε, πραγματική ἀπήχηση αὐτές οἱ Χριστολογίες στὸν λαό, στήν Ἀφρική;

Πρὸ ἐτῶν διενεργήθηκε ἔρευνα στήν Κένυα, τὴν Οὐγκάντα καί τὴ Γκάνα. Τά συμπεράσματα τῆς ἔρευνας δίνουν μιά εἰκόνα μικτή. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ δείχνουν θετικότεροι ἀπ' ὅσο οἱ Προτεστάντες. Ἐπίσης, ἀπὸ ὅσους ἔχουν θεολογική μόρφωση, οἱ μισοὶ τάσσονταν ὑπὲρ καί οἱ μισοὶ κατά, ἐνῶ ὅσοι στεροῦνταν θεολογική κατάρτιση ἦταν κατά πλειοψηφία ἀρνητικοί. Τέλος διαπιστώθηκε ὅτι ἀπὸ ὅσους Ἀφρικανούς μελετοῦν τὴν Ἁγία Γραφή στὴ μητρική τους γλῶσσα, οἱ μισοὶ ἦταν ὑπὲρ καί οἱ μισοὶ κατά. Ὅμως ἡ πλειονότητα ὅσων μελετοῦν τὴν Ἁγία Γραφή στὴ ἀγγλικά, ἦταν ἀρνητική. Ὅλο αὐτό δείχνει τὴν τιτανομαχία περὶ τό «καινοτομεῖν τὰ ὀνόματα».

Φαίνεται ότι η δυσκολία κατανόησης των σχετικών έννοιων επιτείνεται, όταν γι' αυτές συζητιούνται με λέξεις των ευρωπαϊκών γλωσσών. Γιατί; Διότι οι λέξεις αυτές κουβαλούν μαζί τους ευρωπαϊκή πολιτισμική φόρτιση. Για παράδειγμα, έχει επισημανθεί ότι πράγματι κανένας Άφρικανός δεν θα προσευχηθεί στον Ancestor Jesus. Αντιθέτως όμως πολλοί θα προσευχηθούν στον Nana Yesu. Η λέξη Nana δεν είναι γενικός όρος όπως η λέξη ancestor στα Άγγλικά, αλλά τίτλος και προσωπικό όνομα μαζί, όπως συμβαίνει με τον βιβλικό όρο Χριστός («κεχρισμένος», αλλά και προσδιοριστικό συγκεκριμένου ιστορικού προσώπου).

Τό λέω καθαρά: Τό θέμα είναι άνοιχτό. Δεν

χρειάζονται ούτε εύκολα ναι, ούτε εύκολα όχι. Άλλά, σε κάθε περίπτωση, είναι χρέος μας να θέτουμε τό ερώτημα.

Καί ἄς ἔχουμε κατά νου τό ἐξῆς: Σύμφωνα μέ τό Εὐαγγέλιο, ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νά εἶναι μαγιά. Νά εἶναι, δηλαδή κάτι, τοῦ ὁποῦ ἡ βασική ιδιότητα εἶναι τό νά ζυμώνει· νά ζυμώνει ὁλόκληρο τό ἀλεύρι. Ἐάν λοιπόν μία Ἐκκλησία δέν ἔχει ἔμπρακτα αὐτή τήν ιδιότητα, τότε (συχωρήστε με) μοιάζει μέ μαγιά, ἀλλά στήν πραγματικότητα εἶναι κάτι ὁλότελα ἄλλο: Στόκος!

Θανάσης Ν. Παπαθανασίου
Δρ. Θεολογίας (Ἱεραποστολικῆς), Διδάσκων (ΕΔΙΠ)
στήν Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστική Ἀκαδημία Ἀθήνας

Τήν Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων (23.6.2019), μετά τήν θεία Λειτουργία, πραγματοποιήθηκε στόν προαύλιο χώρο τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου στή Σεούλ, Ἐκθεση Βυζαντινῶν Εἰκόνων, μέ ἔργα σπουδαστῶν, πού συμμετείχαν στά μαθήματα ἀγιογραφίας ἀπό 20 Μαΐου ἕως 22 Ἰουνίου.

Κατά τήν τελετή ἑναρξης τῆς Ἐκθεσης ὁ Μητροπολίτης Κορέας κ. Ἀμβρόσιος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόν καθηγητή κ. Σώζω Γιαννούδη καί τούς συμμετέχοντες σπουδαστές, τόνισε ὅτι τό θαυμαστό ἀποτέλεσμα τῆς ἀγιογραφῆσεως ἄριστων βυζαντινῶν εἰκόνων μέσα σέ μικρό χρονικό διάστημα, ὀφείλεται στή μεθοδι-

κή καί συστηματική ἐκπαίδευση τοῦ δασκάλου τους, ἀλλά καί στό ζήλο καί τήν ἐπιμέλεια τῶν σπουδαστῶν. Δάσκαλος καί σπουδαστές ἐργάστηκαν σκληρά ἀπό Δευτέρα ἕως καί Σάββατο (9:00 π.μ.- 20:00 μ.μ.). Ἰδιαίτερος λόγος ἔγινε καί γιά τούς τέσσερις Ταϊβανέζους σπουδαστές, οἱ ὁποῖοι ταξίδεψαν ἀπό τήν πατρίδα τους στήν Κορέα ἀποκλειστικά γιά νά συμμετάσχουν στό πρόγραμμα μαθημάτων ἀγιογραφίας. Ἐκτός τῶν προαναφερομένων Ταϊβανέζων τό πρόγραμμα παρακολούθησαν ἐπίσης τέσσερις Ρῶσοι καί ἑντεκα Κορεάτες.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κορέας

**“Άγιος
Ίάκωβος Νετσβέτωφ
(1802 - 1865)
Ο πρώτος Ὁρθόδοξος
Ἀλασκινός Ἱερέας**

Ο μεγάλος ἱεραπόστολος τῆς Ἀλάσκας ἅγιος Ἰννοκέντιος Βενιαμίνωφ (1797-1879), μετέπειτα μητροπολίτης Μόσχας (1868-1879), παρέμεινε καί ἔδρασε ἱεραποστολικά στό νησί τῶν Ἀλεούτων Οὐναλάσκα γιά δέκα χρόνια, ἀπό τό 1824 ἕως τό 1834 (βλ. «Πάντα τά ἔθνη», τ. 62/Β΄ Τριμ. 1997, σελ. 36-37). Στό διάστημα αὐτό, πολλοί Ἀλεουτιανοί ξεχώρισαν γιά τίς ἱκανότητες καί τά χαρίσματά τους. Οἱ πηγές τῆς ἐποχῆς διασώζουν ὀνόματα ὅπως τοῦ Ἰβάν Κριούκωφ, ταλαντούχου εἰκονογράφου, πού φιλοτέχνησε τίς εἰκόνες τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως στήν Οὐναλάσκα, τοῦ Προκοπίου Μαλτσώφ, πού σπούδασε ναυπηγική στή Ναυτική Ἀκαδημία τῆς Κρονστάνδης, τοῦ Γεράσιμου Ζυριάνωφ, λαμπροῦ μαθητῆ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ τῆς Ἀλάσκας (+1836) καί ἄλλων. Μά ὁ ἀξιολογότερος ὅλων ἦταν ὁ κρεολός Ἰάκωβος Νετσβέτωφ, ὁ πρῶτος γηγενῆς ἱερέας καί ἱεραπόστολος, ὁ ὁποῖος μάλιστα τό 1994 ἀνακηρύχθηκε ἅγιος.

Γεννήθηκε τό 1802 ἀπό Ρῶσο πατέρα καί Ἀλεουτιανή μητέρα στήν Οὐναλάσκα, μεγάλωσε ὅμως σ' ἓνα ἀπό τά νησιά Πριβίλωφ, τόν Ἅγιο Γεώργιο. Τά ἠφαιστειογενῆ αὐτά νησιά βρίσκονται στή μέση τῆς Βερίγγειας Θάλασσας, βόρεια ἀπό τίς Ἀλεούτες, καί μαστίζονται ἀκατάπαυστα ἀπό βίαιους ἀνέμους καί ἄγριες θύελλες.

Ὁ πατέρας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, Ἰγὸρ Βασίλιεβιτς Νετσβέτωφ (+1837), ἦταν διευθυντής τῆς Ρωσο-Ἀμερικανικῆς Ἐταιρείας στά νησιά Πριβίλωφ καί ἀργότερα στό νησί Ἄτκα. Ἐπαιρνε μέρος στό ὁμαδικό κυνήγι τῆς φώκιας καί κωπηλατοῦσε ἐπιδέξια μιά μπαϊντάρκα (βάρκα καμωμένη ἀπό

δέρμα φώκιας). Ἐκτός ἀπό τόν Ἰάκωβο εἶχε ἄλλους δύο γιούς, τόν Ἀντώνιο, πού ἀναδείχθηκε σέ ἰκανότατο θαλασσοπόρο, καί τόν Ὅσιπ, πού ἐγίνε ἄριστος ναυπηγός. Ὁ Ἰάκωβος, πάντως, διακρίθηκε περισσότερο ἀπό τούς ἀδελφούς του, μέ τόν ἥρωισμό καί τήν αὐταπάρνησή του, ὡς Ἱερέας καί Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, ὡς πρακτικός γιατρός καί συμπαραστάτης τῶν πονεμένων ἀνθρώπων, ὡς λόγιος καί μεταφραστής, ὡς ἀτρόμητος θαλασσομάχος. Μεγαλώνοντας στή μέση τοῦ ἀλεουτιανοῦ ἀρχιπελάγους, μύηθηκε πολύ νωρίς στά μυστικά τῆς θάλασσας, κι ἔτσι μποροῦσε ἀργότερα νά ταξιδεύει ἄφοβα ἀπό νησί σέ νησί καί νά σπέρνει τόν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἦταν ἔφηβος, ὅταν πῆγε μαζί μέ τόν πατέρα του στό Ἱρκούτσκ τῆς Σιβηρίας καί γράφτηκε στήν ἐκεῖ Ἱερατική Σχολή. Ἀφοῦ ὀλοκλήρωσε μέ ἐπιτυχία τίς σπουδές του, νυμφεύθηκε μίαν εὐλαβέστατη νέα, τήν Ἄννα, καί χειροτονήθηκε ἱερέας (1828).

Τό 1829 ἐπέστρεψε στή γενέτειρά του μέ τόν πόθο καί τήν ἐλπίδα τοῦ χριστιανικοῦ φωτισμοῦ τῶν συντοπιτῶν του. Διορίστηκε ἐφημέριος στόν ναό τοῦ ἀγίου Νικολάου, στό νησί Ἄτκα. Μά δέν περιορίστηκε στά τυπικά ἐφημεριακά του καθήκοντα. Φλογερός καί ζηλωτής κληρικός, καθὼς ἦταν, ἄρχισε νά περιοδεύει ἀκατάπαυστα στά γύρω νησιά καί νά κηρύσσει τή χριστιανική ἀλήθεια στούς σαμανιστές Ἀλεούτιους. Ἐπαιρνε πάντα μαζί του μίαν εὐρύχωρη σκηνή, τήν ὁποία ἔστηνε ὅπου πῆγαινε, χρησιμοποιώντας τήν ὡς ἐκκλησία. Ἐπειδή, ὅμως, οἱ σφορδοὶ ἄνεμοι

συχνά δέν ἐπέτρεπαν τό στήσιμο καί τή χρήση τῆς σκηνῆς, ἐπιδόθηκε στήν κατασκευὴ ξύλινων ναῶν. Ἦταν ἓνα ἔργο δύσκολο, γιατί στίς Ἀλεούτες σπάνιζαν τά δέντρα, κι ἔτσι ἡ μόνη ξυλεία πού μποροῦσε νά χρησιμοποιηθεῖ ἦταν οἱ κορμοὶ καί οἱ σανίδες πού ξέβραζε ἡ θάλασσα στίς ἀκτές.

Μεγάλοι ἦταν οἱ κίνδυνοι καί ἀπερίγρα-

πτες οἱ δυσκολίες πού ἀντιμετώπισε ὁ π. Ἰάκωβος ταξιδεύοντας στόν φοβερό Εἰρηνικό, παλεύοντας μέ τά μανιασμένα κύματα, ξεπαγιάζοντας ἀπό τό ἀφόρητο κρύο, ἀρρωσταίνοντας ἀπό ἐνδημικές ἀσθένειες καί ὑποφέροντας συχνά ἀπό τήν πείνα καί τή δίψα. Καθημερινά κήρυσσε καί κατηχοῦσε χωρὶς διακοπή ἀπό τό πρωί ὡς τά μεσάνυχτα, συνεπαρμένος ἀπό τήν ἐσωτερικὴ ἱεραποστολική του φλόγα ἀλλὰ καί ἀπό τή συγκινητικὴ ἀνταπόκριση τῶν ἰθαγενῶν, πού δέχονταν τό Εὐαγγέλιο «ἐν καρδίᾳ καλῇ καί ἀγαθῇ» (Λουκ. 8,15). Καί ἐπιπλέον, τελοῦσε τή θεία Λειτουργία, βάπτιζε, ἐξομολογοῦσε, παρηγοροῦσε, ἔλυε διαφορές, σκόρπιζε ἀγάπη, ἔδινε χαρά

σέ ψυχές θλιμμένες, μάθαινε γράμματα στά παιδιά, γιάτρευε τούς άρρώστους.

Στό νησιωτικό εκείνο σύμπλεγμα οί ντόπιοι μιλούσαν τήν άλεουτιανή γλώσσα. Σέ κάθε νησί, όμως, οί κάτοικοι είχαν τή δική τους διάλεκτο, καί αύτή μόνο προφορική, άφού γραπτή άλεουτιανή δέν ύπήρχε ώς τά χρόνια του άγίου Ίννοκεντίου Βενιαμίνωφ. Ό τελευ-

Ξύλινος ναός στίς έκβολές του ποταμού Ύούκωνα, άφιερωμένος στην "Ύψωση του Τιμίου Σταυρού. Θεμελιώθηκε τό 1845 από τόν άγιο Ίάκωβο Νετσβέτωφ καί κατασκευάστηκε από τόν π. Ζαχαρία Μπέλκωφ.

ταίος, γύρω στά 1830, επινόησε τό άλεουτιανό άλφάβητο, συνέταξε ένα διδακτικό Άναγνωσματάριο καί τύπωσε τά πρώτα βιβλία στή διάλεκτο του νησιού Φόξ: μιά Κατήχηση, τό κατά Ματθαίον Εύαγγέλιο καί τό περίφημο βιβλίο του «Ύπόδειξη του δρόμου προς τή Βασιλεία των Ούρανών». Ό π. Ίάκωβος, τίς φιλολογικές γνώσεις του όποίου εκτιμούσε ιδιαίτερα ό φίλος του άγιος Ίννοκέντιος, άφού επιθεώρησε καί διόρθωσε τή μετάφραση του κατά Ματθαίον Εύαγγελίου, τό μετέφερε στή διάλεκτο τής Άτκα. Συνέταξε επίσης ένα λεξικό τής άλεουτιανής γλώσσας, πού συνέβαλε καθοριστικά στην εκπαίδευση καί τήν πολιτιστική πρόοδο των ίθαγενών. Τό

1833 ίδρυσε καί ένα σχολείο στην Άτκα, όπου οί μαθητές διδάσκονταν ανάγνωση, γραφή, αριθμητική καί θρησκευτικά.

Πέρα άπ' αύτά, ό φιλόανθρωπος ιερέας βοήθησε τούς Άλεουτιανούς, πού μέχρι τότε ζούσαν μόνο άπό τό ψάρεμα καί τό κυνήγι, νά μάθουν τέχνες καί επαγγέλματα άγνωστα σ' αυτούς, γνωστά όμως στον ύπόλοιπο πολιτι-

σμένο κόσμο, ανεβάζοντας έτσι τό βιοτικό τους επίπεδο. Άξιο ειδικής μνείας είναι τό γεγονός ότι, όντας ό ίδιος ταλαντούχος εικονογράφος, δίδαξε σέ ίθαγενείς τήν εικονογραφία μέ συστηματικότητα καί επιμέλεια. Μάλιστα, μέ τήν εύρύνοια πού τόν διεκρίνε, τούς βοήθησε νά διαμορφώσουν μιά ιδιαίτερη τεχνοτροπία, βασισμένη μέν στην όρθόδοξη παράδοση αλλά καί μέ άλασκικά χαρακτηριστικά.

Δέν έδινε, σ' άλληθεια, ό άγιος «ύπνον

τοίς όφθαλμοίς καί τοίς βλεφάροις νυσταγμόν καί άνάπαυσιν τοίς κροτάφοις» του (Ψαλμ. 131,4), διακονώντας καί εύεργετώντας τόν λαό του μέ κάθε τρόπο. Άκόμα καί δαιμόνια φυγάδευε μέ τήν προσευχή του. Μιά τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση άναφέρει ό ίδιος στό ήμερολόγιό του.

Τόν Μάρτιο του 1841 έκανε μιά ποιμαντική επίσκεψη στό νησί Άμλια. Εκεί τόν πληροφορήσαν ότι κάποια γυναίκα, βαπτισμένη χριστιανή, είχε άποκοπεί άπό τήν όρθόδοξη κοινότητα καί, μέ βλάσφημες γιά τό πρόσωπο του Κυρίου διδαχές, προσπαθούσε νά επηρεάσει τούς άλλους χριστιανούς. Είχε, μάλιστα, παρασύρει ήδη έξι γυναίκες.

Άλεουτιανός μέσα στην μπαϊντάρκα του.

Ὁ π. Ἰάκωβος, χωρίς χρονοτριβή, τήν ἐπισκέφθηκε στήν κατοικία της. Λίγο πρὶν μπεῖ μέσα, ἡ γυναίκα ἄρχισε νά τρέμει σύγκορμη, νά τσιρίζει καί νά ξεστομίζει φρικτές βλαστήμιες. Ὁ ἱεραπόστολος κατάλαβε πῶς ἦταν κυριευμένη ἀπό δαιμόνιο. Τῆς διάβασε ἐξορκιστικές εὐχές. Μετά τήν πρώτη εὐχή, τό πονηρό πνεῦμα τήν ἔριξε καταγῆς καί τήν ἔκανε νά σφαδάζει, ἐνῶ λόγια ἀσυνάρτητα, σάν παραλήρημα, ἔβγαιναν ἀπό τό στόμα της. Μετά τή δεύτερη εὐχή, ὁ ἅγιος τήν εἶδε μέ ἔκπληξη νά σηκώνεται, νά κάνει τόν σταυρό της καί νά στέκεται σέ προσευχή. Ἀπό τή στιγμή ἐκείνη ἡ δαιμονόληπτη γυναίκα ἔγινε καλά, μά δέν μπορούσε νά θυμηθεῖ τίποτε ἀπ' ὅσα ἔλεγε καί ἔκανε πρὶν ἀπό τή θεραπεία της.

Στά τέλη τοῦ 1842 ὁ ἅγιος Ἰννοκέντιος Βενιαμίνωφ, ἐπίσκοπος ἤδη (ἀπό τό 1840) Καμτσάτκας, Κουρόλων καί Ἀλεουτιῶν Νήσων, στά πλαίσια μιάς ποιμαντικῆς περιοδείας του, ἦρθε στήν Ἄτκα, ὅπου μέ συγκίνηση τόν ὑποδέχθηκε ὁ παλιός γνώριμός του π. Ἰάκωβος. Ἐπισκέφθηκαν μαζί μερικά νησιά καί στή συνέχεια ἐπλευσαν ὡς τή χερσόνησο τῆς Καμ-

τσάτκας. Τότε ὁ ἅγιος Ἰννοκέντιος κάλεσε τόν καλό ἱερέα νά μεταφέρει τήν ἱερή δραστηριότητά του στήν ἠπειρωτική Ἀλάσκα καί νά ἐργαστεῖ ἱεραποστολικά μεταξύ τῶν Ἰνδιάνων καί τῶν Ἑσκιμῶν τῆς περιοχῆς τοῦ ποταμοῦ Ἰούκωνα. Ἐκεῖνος πρόθυμα δέχτηκε, καθώς μάλιστα ἦταν ἀπό χρόνια ἐντελῶς μόνος: Ἡ γυναίκα του Ἄννα εἶχε ἀποβιώσει τό 1836, ἀφήνοντάς τον δίχως παιδιά, καί ὁ πατέρας του Ἰγὸρ τό 1837.

Ὁ π. Ἰάκωβος ἔφτασε στό μικρό ὄχυρό τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, ἔδρα τῆς ἱεραποστολῆς κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Ἰούκωνα, τό 1845. Προκειμένου νά δράσει καί στήν περιοχή τοῦ ποταμοῦ Κουσκοκβίμ, μετέφερε τήν ἔδρα του νοτιότερα, κοντά στόν συνοικισμό Ἰκόγκμιουτ. Ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκε μέ τούς δύο βοηθούς του, τόν διάκονο Ἰννοκέντιο καί τόν ἀνηψιό του Βασίλειο.

Σύντομα ἔμαθε τίς γλώσσες τῶν Ἀδαβασκανῶν Ἰνδιάνων καί τῶν Γιουπίκων Ἑσκιμῶν. Ἀποφάσισε, μάλιστα, νά μεταφράσει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες στίς γλώσσες αὐτές.

Μέ τον ἴδιο ζήλο ἐπίτελεσε «ἔργον εὐαγγελιστοῦ» (Β΄ Τιμ. 4,5) καί στήν περιοχή ἐκείνη. Ὁ ἴδιος καί οἱ συνεργάτες του διέσχιζαν τήν παγωμένη ἔρημο μέ χιονοπέδιλα καί ταξίδευαν στή θάλασσα καί τά ποτάμια μέ μπαϊντάρκες, γιά νά φέρουν τό φῶς τοῦ Χριστοῦ στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων πού δέν τό εἶχαν ἀντικρύσει ὡς τότε. Καί καθῶς ὁ πολύξερρος καί πολύπειρος ἱερέας, κοντά στ' ἄλλα χαρίσματά του, εἶχε καί ἰατρικές γνώσεις, σύντομα ἀπέκτησε τή φήμη καλοῦ πρακτικοῦ γιατροῦ. Οἱ ἰθαγενεῖς τόν καλοῦσαν συχνά σέ βοήθεια —στό ἡμερολόγιο του γράφει ὅτι δέν περνοῦσε οὔτε μέρα πού νά μὴν ἀσχολη-

Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος Νετσβέτωφ μέ τόν Ἅγιο Ἰννοκέντιο Βενιαμίνωφ.

θεῖ μέ ἕναν ἢ περισσότερους ἀσθενεῖς— δίνοντάς του ἔτσι τήν εὐκαιρία νά τοὺς μιλήσει γιά τή χριστιανική πίστη, νά τοὺς κατηχήσει καί νά τοὺς βαπτίσει. Τό πόσο γερά θεμελίωσε τήν Ὁρθοδοξία στήν περιοχή ἐκείνη εἶναι φανερό καί σήμερα, ἀφοῦ τό μεγαλύτερο μέρος τῶν Γιουπίκων Ἐσκιμῶν ἔχει μείνει στα-

θερό στήν πίστη του, ἀποκρούοντας τίς δελεαστικές ὑλικές παροχές τῶν προτεσταντῶν μισσιοναρίων, πού ἦρθαν ἀργότερα ἀπό τήν Ἀμερική. Μέχρι σήμερα, ἐπίσης, σῶζεται ὁ ξύλινος ναός τῆς Ἱεραποστολῆς, ἀφιερωμένος στήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πού θεμελίωσε ὁ π. Ἰάκωβος τό 1845 καί κατασκεύασε ὁ φίλος του Ζαχαρίας Μπέλκωφ, ἄριστος ξυλουργός καί μετέπειτα ἱερέας.

Παρά τή μεγάλη του προσφορά καί τά καλά του ἔργα, ὁ Ἅγιος, ὡς γνήσιος ἀκόλουθος καί ὑπηρετής τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ, δοκιμάστηκε στά τέλη τῆς ζωῆς του ἀπό κακόβουλες συκοφαντίες φθονερῶν κληρικῶν, πού εἶχαν ἔρθει γιά νά τόν βοηθήσουν δῆθεν στό ἔργο του. Δύο φορές τόν διέβαλαν στίς ἐκκλησιαστικές ἀρχές, ἀλλά ἡ ἀθωότητά του ἀποδείχθηκε περίτρανα. Τό συγκλονιστικό ἦταν ὅτι οἱ συκοφάντες του ὕστερ' ἀπό λίγο ἔχασαν τά λογικά τους καί μεταφέρθηκαν στή Ρωσία σέ ἀξιοθρήνητη κατάσταση!

Τό 1864, ὡστόσο, ὁ νέος ἐπίσκοπος Πέτρος (ὁ ἅγιος Ἰννοκέντιος εἶχε προαχθεῖ ἤδη ἀπό τό 1858 σέ ἀρχιεπίσκοπο Μπλαγοβεστσένσκ), ἀγνοώντας τήν πολιτεία τοῦ π. Ἰακώβου καί θέλοντας νά ἐπανεξετάσει τίς ἐναντίον του κατηγορίες, τόν κάλεσε γιά ἀνάκριση στήν ἔδρα του. Ὁ ἱεράρχης, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀμέσως διαπίστωσε τό ἦθος καί τήν ἀρετή τοῦ κληρικοῦ του. Ὁ π. Ἰάκωβος, ὅμως, πρόωρα γερασμένος, βαριά ἄρρωστος καί σχεδόν τυφλός, πέθανε στίς 26 Ἰουλίου τοῦ 1865 καί τάφηκε ἐκεῖ, στή Σίτκα.

Ἔτσι ἔκλεισε ὁ κύκλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς ἐνός οὐράνιου ἀνθρώπου, πού ἀγωνίστηκε γιά τή δόξα τοῦ Θεοῦ καί τή σωτηρία τῶν ἀδελφῶν του σάν τόν ἀπόστολο Παῦλο — «ὁδοιπορίας πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, ... κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καί μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καί δίψει...» (Β΄ Κορ. 11,26-27).

Μ.Σ.Π.

Οικονομική συμβολή του Γραφείου Έξωτερικής Ίεραποστολής της Άποστολικής Διακονίας κατά τό Γ' τρίμηνο του έτους 2019

Άπό τό Γραφείο Έξωτερικής Ίεραποστολής έστάλησαν στίς Ίεραποστολικές χώρες,
τά κάτωθι ποσά:

Ναϊρόμπι (Κένυα)			
• Μισθοί 60 ίθαγενών κληρικών	5.400		
• Συντάξεις 18 χηρών κληρικών	810		
	<u>6.210 €</u>		
Νιέρι (Κένυα):			
• Μισθοί 40 ίθαγενών κληρικών	<u>3.600 €</u>		
Κισούμου (Κένυα):			
• Μισθοί 40 ίθαγενών κληρικών	<u>3.600 €</u>		
Μουάνζα (Τανζανία):			
• Μισθοί 43 ίθαγενών κληρικών	3.870		
• Έπιδόματα ίεραπ. έργαζομένων	200		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	2.128		
	<u>6.198 €</u>		
Ούγκάντα:			
• Μισθοί 30 ίθαγενών κληρικών	2.700		
• Συντάξεις 9 χηρών κληρικών	405		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	1.786,60		
	<u>4.891,60 €</u>		
Κινσάσα (Κονγκό):			
• Μισθοί 18 ίθαγενών κληρικών	1.620		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	101		
	<u>1.721 €</u>		
Μπουρούντι:			
• Μισθοί 4 ίθαγενών κληρικών	<u>360 €</u>		
Μπραζαβίλ:			
• Μισθοί 9 ίθαγενών κληρικών	810		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	10.000		
	<u>10.810 €</u>		
Καμερούν:			
• Μισθοί 16 ίθαγενών κληρικών	1.440		
• Συντάξεις 4 χηρών κληρικών	180		
• Έπίδομα ίεραπ. έργαζομένου	200		
	<u>1.820 €</u>		
Τσάντ:			
• Μισθοί 2 ίθαγενών κληρικών	<u>180 €</u>		
Γκάνα:			
• Μισθοί 22 ίθαγενών κληρικών	1.980		
• Συντάξεις 7 χηρών κληρικών	315		
	<u>2.295 €</u>		
Άκτή Έλεφαντοστού:			
• Μισθός 1 ίθαγενοϋς κληρικοϋ	<u>90 €</u>		
Σιέρα Λεόνε:			
• Μισθοί 3 ίθαγενών κληρικών	270		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	100		
	<u>370 €</u>		
Νιγηρία:			
• Μισθοί 23 ίθαγενών κληρικών	2.070		
• Συντάξεις 5 χηρών κληρικών	225		
• Γιά τό ίεραπ. έργο έκ δωρεών	2.300		
	<u>4.595 €</u>		
Μπενίν:			
• Μισθοί 5 ίθαγενών κληρικών	450		
• Μισθοί 5 ίθαγενών κληρικών	450		
• Συντάξεις 2 χηρών κληρικών	90		
	<u>540 €</u>		

Μαδαγασκάρη:

• Μισθοί 14 ιθαγενών κληρικών	1.260
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
• Γιά τό ιεραποστολικό έργο έκ δωρεών	400
	1.860 €

Ζάμπα:

• Μισθοί 2 ιθαγενών κληρικών	180
• Γιά τό ιεραπ. έργο έκ δωρεών	100
	280 €

Μαλάουι:

• Μισθοί 5 ιθαγενών κληρικών	450
• Γιά τό ιεραπ. έργο έκ δωρεών	202
	652 €

Κατάνγκα (Κονγκό):

• Μισθοί 60 ιθαγενών κληρικών	5.400
• Συντάξεις 3 χηρών κληρικών	135
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
• Γιά τό ιεραπ. έργο έκ δωρεών	1.200
	6.935 €

Ζιμπάμπουε:

• Μισθοί 7 ιθαγενών κληρικών	630 €
------------------------------	--------------

Μοζαμβίκη

• Μισθός 1 ιθαγενοῦς κληρικοῦ	90 €
-------------------------------	-------------

Ντάρ Ές Σαλαάμ (Τανζανία)

• Μισθοί 17 ιθαγενών κληρικών	1.530 €
-------------------------------	----------------

Κορέα:

• Μισθοί 8 ιθαγενών κληρικών	720
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
	920 €

Ίνδία:

• Μισθοί 11 ιθαγενών κληρικών	990
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
	1.190 €

Ίνδονησία:

• Μισθοί 9 ιθαγενών κληρικών	810 €
------------------------------	--------------

Φιλιππίνες:

• Μισθοί 8 ιθαγενών κληρικών	720 €
------------------------------	--------------

Κανάγκα (Κονγκό):

• Μισθοί 35 ιθαγενών κληρικών	3.150 €
-------------------------------	----------------

Γκούλου (Ανατ. Ούγκάντα):

• Μισθοί 30 ιθαγενών κληρικών	2.700
• Συντάξεις 2 χηρών κληρικών	90
• Γιά τό ιεραπ. έργο έκ δωρεών	11.000
	13.790 €

Τολιάρα (Νότιο Μαδαγασκάρη)

• Μισθοί 17 ιθαγενών ιερέων	1.530 €
-----------------------------	----------------

Κορεάτες Ιερόπαιδες μετά τή θεία Λειτουργία

Νέοι φιλότιμοι έργατες στόν Άμπελῶνα τῆς Ίεραποστολῆς

Τό διήμερο 27 καί 28 Ίουλίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κατάνγκας κ. Μελέτιος πρόσθεσε στό δυναμικό τῶν ἄξιων ἐργατῶν τῆς τοπικῆς μας Ίεκκλησίας δύο νέους Διακόνους. Πρόκειται γιά τόν π. Εὐλόγιο, Διευθυντή Σχολείων τῆς Ίεραποστολῆς καί τόν π. Ἀδριανό, Ἐκπαιδευτικό, οἱ ὁποῖοι διά τοῦ μυστηρίου τῆς Χειροτονίας ἔλα-

Ἀδριανοῦ προχέρισε πέντε νέους Ίεροψάλτες. Ἀμφότεροι οἱ νέοι ἐργάτες τοῦ Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, ἀναφέρθηκαν στήν ἀνερμήνευτη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί στό σπουδαῖο ἔργο στό ὁποῖο τούς καλεῖ νά δώσουν κάθε δύναμή τους. Ἀπό τήν πλευρά του ὁ Ἐπίσκοπος ἀπήϋθυνε πρὸς ὅλους πατρικές παραινέσεις καί συμβουλές. Μετά τό πέρας τῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων, ἀκολούθησε κοινή ἀπλοϊκή τράπεζα ἀγάπης, ὅπου δόθηκε ἡ εὐκαιρία τῆς συναναστροφῆς ὄλων. Ὁ Μητροπολίτης ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκεια τῆς Ίεκκλησίας γιά τήν ὀλοπρόθυμη ἀνταπόκριση καί τή συμμετοχή τῶν πιστῶν στίς ἐκδηλώσεις αὐτές καί οἱ πιστοὶ ἀπό τήν πλευρά τους ἐκδήλωσαν μέ κάθε τρόπο καί μέσο τόν σεβασμό καί τήν ἀγάπη τους στό πρόσωπο τοῦ Ποιμενάρχου τους.

Τῶν δύο χειροτονιῶν καί τῶν χειροθεσιῶν, προηγήθηκε ἡ πραγματοποίηση ἑνός εἰκοσαήμερου ἐκπαιδευτικοῦ σεμιναρίου γιά τούς Ίεροψάλτες ἀπό τίς κυριότερες ἐνορίες τῆς Κατάνγκας. Στό πρόγραμμα ἦταν ἡ συμμετοχή στήν καθημερινή θεία Λειτουργία, τά μαθήματα καί οἱ πρακτικές ἀσκήσεις, ψυχαγωγία καί ἐπισκέψεις. Μέ τή

βαν τήν χάρη τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς Ίερωσύνης. Νά ἀναφερθεῖ, ἐπίσης, ὅτι στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας τῆς χειροτονίας τοῦ π. Εὐλόγιου, ὁ Σεβασμιώτατος χειροθέτησε πέντε νέους Ἀναγνώστες, ἐνώ στό τέλος ἐκείνης τοῦ π.

χάρη τοῦ Κυρίου τό σεμινάριο ὀλοκληρώθηκε μέ ἐπιτυχία καί ἀναμένονται οἱ καλοὶ καρποὶ καί αὐτῆς τῆς προσπάθειας νά φανοῦν στό μέλλον.

Ἀπό τήν Ίερά Μητρόπολη Κατάνγκας

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς ἠὺπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 01-04-2019 ἕως 30-06-2019 προσφέρθηκαν στό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τούς:

Ananiadis Maria 1.280,10 • Pastides Paul 150 • Ἀγγελίνα Μαρία 20 • Ἀγγελίνα Παναγιώτη 300 • Ἀγγελόπουλο Πελοπίδα 30 • Ἀθανασίου Ἀθανάσιο 50 • Ἀθανασοπούλου Παναγιώτα 50 • Ἀναγνωστοπούλου Ἀργυρή 50 • Ἀναστασίου Εὐάγγελο 50 • Ἀντωνίου Σ. Παναγιώτη 100 • Ἀντωνοπούλου Ἐριφύλη 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1187) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1778) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2251) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1169) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1683) 1.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2434) 15 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2239) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1182) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.1070) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.1752) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1057, 1697, 2178) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1114, 2272) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1062) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1188) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1162) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2250) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1723, 1724) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1706) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1109, 1782, 2220) 200 •

Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1775) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1780) 301 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1682) 66,10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.1690) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1768) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.1762) 100 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1902) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1523) 400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1054) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1048) 30 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1893) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1094) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2215) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1084) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2195) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2189) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.2188) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.2187) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2230) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1911) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1732) 500 • Ἀργυρούλη Μαρία 100 • Ἀρμπή Ἐ. 16 • Ἀσημακόπουλο Ἀνδρέα 50 • Ἀσφή Ἐλένη 20 • Αἰβαζάκη Νίκη 50 • Βασιλείου Κυριακή 50 • Βασιλοπούλου Σοφία 120 • Βελέντζα Παναγιώτη 10 • Βεργῆ Κωνσταντῖνο 500 • Βορριά Σπυρίδωνα 20 • Βυτανιώτη Ἀστερόπη 40 • Γαβρίδου Σοφία 150 • Γαμπᾶ Νικόλαο 50 • Γαργάλη Νικόλαο 250 • Γεωργιάδη Παναγιώτη 20 • Γεωργιάδη Φώτιο 20 • Γεωργίου Ἐλευθέριο 15 • Γεωργόπουλο Παναγιώτη 30 • Γεωργοτᾶ Γεράσιμο 50 • Γιαννάκη Γεώργιο 15 • Γιανναρᾶ Μαρία 30 • Γιαννοπούλου Πα-

ναγιώτα 36 • Γκόβα Ἀντώνιο 100 • Γλυνό Δημήτριο 50 • Γουργουρᾶ Ἀγγελική 20 • Γραμματικάκη Σοφία 50 • Δαδούκη Ἰωάννη 150 • Δασκάλου Στυλιανή 10 • Δεληγιώργη Κωνσταντῖνο 90 • Δέμελη Θεόδωρο 20 • Δημητρίου Νίκη 40 • Διζέλου Ἀνετούλα 50 • Δολωμᾶ Σταμ. 50 • Δουμουρᾶ Σταμάτη 30 • Δούση Θεοδώρα 50 • Δρακάκη Μαλ. 200 • Δρακουλάκη Μενέλαο 250 • Δρίβηλα Γεωργία 50 • Εὐαγγελᾶτο Ἀριστείδη 50 • Εὐαγγελᾶτου Βασιλική 20 • Εὐθυμίου Γεώργιο 100 • Ζαλακώστα Γεώργιο 500 • Ζάρρου Μαρία 60 • Ζαφειρόπουλο Ἀναστάσιο 20 • Ζέρβα Νικ. Δημ. 50 • Ζουμπούλογλου Χρυσαιγή 50 • Ζωγράφου Εὐσταθία 100 • Ἡλιοπούλου Γεωργία 50 • Ἡσυχαστήριο «ΟΙ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Θαλασέλη Παναγιώτη 200 • Θεοδοσίου Παρασκευή 600 • Θεοδωρακάκη Ζωζώ 50 • Θηβαίου Δ. 20 • Θηρεσία 30 • Ἰλαρίονα 20 • Ἰωαννίδου Σταματούλα 20 • Καβάρνο Παν. 100 • Κακαράντζα Ἀντώνιο 30 • Καλογιάννη Μακρίνα 20 • Καλούδη Γεωργία 50 • Κάμα Βασίλειο 20 • Καντιδάκη Ἰωάννη 90 • Καπογιαννάτο Ἰωάννη 50 • Κάπη Ἀνα-

στασία 40 • Καραβάνη Εύστράτιο 60 • Καραμανλή Άλέξανδρο 1.000 • Καρανικόλα Β. Παναγιώτα 20 • Καραολάνη Κωνσταντίνο 100 • Καρατζιά Μαρία 20 • Καρβέλα Παναγιώτη 100 • Καρδάρα Άσημίνα 20 • Κατσώλη Σταματική 27 • Κηπουρού Βασιλική 100 • Κοενάκη Ίερόθεο 200 • Κονιδάρη Είρήνη 9.500 • Κοντάνο Μιχαήλ Άγγελο 300 • Κορδά Άναστάσιο 40 • Κούγια Κωνσταντίνο 50 • Κουινιάκη Ίουλία 100 • Κουπαράνη Στέργιο 46 • Κουράφα Χριστίνα 150 • Κουτσογιάννη Δ. 120 • Κουτσομιχάλη Παναγιώτα 20 • Κυδώνη Είρήνη 50 • Κωνσταντινίδου Έλεούσα Μαρία 50 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 60 • Κωστοπούλου Παναγιώτα 20 • Κώτη Άντώνιο 50 • Κωτούζα Εύανθια 50 • Λαζαρίδη Ίορδάνη 20 • Λάϊο Ζήση 25 • Λάππα Βασιλική 50 • Λάππα Χαράλαμπο 100 • Λειβαδοπούλου Άναστασία 50 • Λιβιεράτου Δήμητρα 50 • Λυκούργου Πηνελόπη 50 • Μάγκου Κωνσταντίνα 100 • Μαδούρο Κωνσταντίνο 50 • Μακρή Κωνσταντίνο 200 • Μακρή Φιλάρη 100 • Μαμάτσιο Έμμανουήλ 120 • Μαμλιάγκα Δέσποινα 10 • Μανακούδα Ρίτα 90 • Μάνεση Ίωάννα 50 • Μανθόπουλο Κωνσταντίνο 1.000 • Μάνου 50 • Μαντζίνη Δημήτριο 40 • Μαντούβαλο Παναγιώτη 600 • Μαργέλη Περικλή 200 • Μαργέτη Αικατερίνη 50 • Μαυραγάνη Βασιλική 20 • Μαυροπούλου Αικατερίνη 100 • Μητσιάκου Αικατερίνη 15 • Μιχαηλίδη Ίωάν. καί Κων/να 100 • Μονή Άγ. Πάντων 50 • Μονή Σίμωνος Πέτρας 100 • Μουσταφέλο Δ. 50 • Μπάμπη Παναγιώτα 50 • Μπινιάρη Κωνσταντίνο 50 • Μπουζάνη Σοφία 40 • Μπουρνάκη Θ. 50 • Ναό Άγ. Μαρκέλλης Βοτανικού 20 • Ναό Άγίας Σκέπης 200 • Νικολαΐδη Άθανάσιο 10 • Νικολετόπουλο Διομήδη 100 • Νικολινάκου Μαρία 50 • Νικολόπουλο Στέργιο 5 • Νταλασού Κωνσταντίνα 100 • Ντιώνια Φωτεινή 20 • Ντόσκα Θεοδώρα 200 • Ο.Χ.Ε.Κ. Βύρωνος 200 • Όρφανό Δημήτριο 20 • Πάνου Κυπριανό 50 • Παντζοπούλου Άδαμαντία 100 • Παπαγαβριήλ Παναγιώτη 20 • Παπαγεωργίου Βάγιο 30 • Παπαγιαννοπούλου Δέσποινα 50 • Παπαδημητρίου Έλένη 20 • Παπαδόπουλο Ίωάννη 50 • Παπαδόπουλο Κυριάκο 300 • Παπαδόπουλο Σισώη 300 • Παπαδοπούλου Άννα 10 • Παπαευθυμίου Ζωή 50 • Παπακωνσταντίνου Αϊμιλία 15 • Παπαχρήστου Ήλιάνα 300 • Παπαϊωάννου Άγγελική 50 • Παππᾶ Μαρία 30 • Παρασκευοπούλου Άθηνᾶ 150 • Πασχάλη Δήμητρα 20 • Πασχαλίδη Άναστάσιο 20 • Πατούνα Έμμ. 120 • Πατρινού Είρήνη 50 • Πάτση Παναγιώτη 30 • Πατσογιάννη Δημήτριο 180 • Περισοράτη Κωνσταντίνο 100 • Πετροπουλάκη Άριστεΐδη 40 • Πετρόπουλο Φώτιο 202 • Πλαγιώτη Σοφία 20 • Πλασάρα Χριστίνα 15 • Πλιάφα Έλένη 50 • Πουλάκη Μαργαρίτα 50 • Προγιού Αικατερίνη 100 • Ρεκάτα Χρήστο 40 • Ρέλλο Εύθύμιο 25 • Ριζάκη Στέργιο 60 • Σαββίδη Παναγιώτη 100 • Σακελλάρη Γεώρ-

γιο 200 • Σακελλαρόπουλο Άγγελή 20 • Σακιώτη Κωνσταντίνο 50 • Σαμιώτη Ζωή 50 • Σαρακατσιδη Άναστάσιο 50 • Σκορδιλάκη Εύαγγελία 200 • Σολδάτο Εύάγγελο 50 • Σολομωνΐδη Άργύριο 30 • Σολομωνΐδου Άνδρομάχη 30 • Σταμάτη Φακίτσα Μαρία 70 • Σταματοπούλου Ρούσσου Άρτεμις 60 • Στρατική Παναγιώτη 10 • Σύρου Βασιλική 20 • Σχοινᾶ Βασίλειο 35 • Σχολή Άπολυτρωτική Ύπ. Θεοτόκου 760 • Σχολή Λακωνινή Έκπ. Φραγκή 212,30 • Τζίντζιο Γεώργιο 60 • Τζίντζιου Όλγα 30 • Τηγάνη Πασχάλη Έλένη 5 • Τούση Άννα 234 • Τραϊανού Βασιλική 200 • Τραϊκάπη Σπυριδώνα 50 • Τριανταφυλλΐδη Βασίλη 10 • Τρίγκα Βασιλική 50 • Τρικαλιώτη Σοφία 100 • Τρούμπα Χρυσάνθη 50 • Τσάντζη Εύμορφία 70 • Τσαρμακλή Χαρά Έλένη 50 • Τσελεπατιώτη Εύαγ. 100 • Τσελιάγκου Λεμπιδάκη Μαλαματένια 20 • Τσιοκάνου Φρειδερίκη 100 • Τσουγκράνη Βασιλική 10 • Ύφαντή Ίωάννη 30 • Ύφαντή Ίωάννη 55 • Φασόλα Καλλιόπη 10 • Φιλ. Σωματείο «Ο ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ» 400 • Φιλιππίδη Σταύρο 50 • Φούγια Κωνσταντίνο 100 • Χαμουρούδη Λαμπρινή 30 • Χαντζή Χαράλαμπο 50 • Χατζηθεοδώρου Εύάγγελο 10 • Χατζησταυρίδου Άναστασία 15 • Χιώτο Παναγιώτη 20 • Χριστόπουλο Παναγιώτη 100 • Χρυσό Μιχ. Παύλο 30 • Ψαρογιώργου Μαγκλάρα Παναγιώτα 60.

Έπιμέλεια: Εύάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἦνα σακί ἀγάπη...

† Ὁ Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης Πρόδρομος

2

Ἡ καθολική εὐθύνη διαδόσεως τῆς χριστιανικῆς σκέψης

† Ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

3

Νέα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Ἄφρική

Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

7

Ἡ εὐλογημένη περιπέτεια τῆς Ἱεραποστολῆς

† Ὁ Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν Παντελεήμων

8

Θεμελίωση Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Κυρίλλου

Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάνγκας

11

Ἱεραποστολική περιοδεία στό Μπαντούντου τοῦ Κονγκό

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

12

Ἀφρικανική προσευχή

14

Βαπτίσεις στήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

15

Χριστολογία μέ τρόπο ἀφρικανικό

Θανάσης Ν. Παπαθανασίου

16

Ἐκθεση Βυζαντινῶν Εἰκόνων

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κορέας

16

Ἅγιος Ἰάκωβος Νετσβέτωφ (1802-1865)

Ὁ πρῶτος Ὁρθόδοξος Ἀλασκινός Ἱερέας

Μ.Σ.Π.

21

Οἰκονομική συμβολή

τοῦ Γρ. Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς

Γεωργία Ψωμᾶ

26

Νέοι φιλότιμοι ἐργάτες

στόν Ἀμπελώνα τῆς Ἱεραποστολῆς

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάνγκας

28

Δωρητές

Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

29

Πάντα τὰ ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΗ', τεύχος 151, Ἰούλ. - Αὐγ. - Σεπτ. 2019

Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικό περιοδικό

ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνα γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης - Διευθυντής: Ὁ Μητροπολίτης Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Ἐπεξεργαστής: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ἘΘΝΗ» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.315-316. Fax: 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἐσωτερικό	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσό τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ. Ἀριθμός Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558074-94. Παρακαλοῦμε θερμά, μετά ἀπό οποιαδήποτε κατάθεση, νά ἐπικοινωνεῖτε πάντοτε μέ τό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρήστος Κωβαῖος.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονέρι Ἀττικῆς

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (All Nations)

Year 38, No 151, July-Aug.-Sept. 2019

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* **To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.**

* **To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21 Athens — GREECE. Tel. +3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Της Ομάδας
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Κατάταξη Μέσης
5

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΛΩΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΓΑ 01 3538

